

Aan:
de voorzitter en leden van
provinciale staten van Drenthe

Assen, 1 februari 2007
Ons kenmerk 51/5.10/2006015199
Behandeld door mevrouw M. Kielema (0592) 36 53 59
Onderwerp: Notitie Onderwijs Werkt!, Drentse Onderwijsagenda

Geachte voorzitter/leden,

In juni 2006 hebt u van ons de notitie *Op weg naar een Drentse Onderwijsagenda- Alles op groen!* ontvangen. De notitie is het uitvoeringsprogramma van de programmalijn *Werken en Leren van de Provinciale sociale agenda Mensen in het middelpunt* en twee actielijnen van de notitie *Onderwijs en kennisinfrastructuur*. Het betreft de actielijnen *Verbetering van het basis- en voortgezet onderwijs* en *het Voorkomen van voortijdig schoolverlaten en tegengaan van jeugdwerkloosheid*. Deze versie betrof echter nog een discussie- en gespreksnotitie, waarover wij toen nog in gesprek moesten met de partners in het veld. In juli 2006 is door u de notitie geagendeerd voor een vergadering van de *Statencommissie Cultuur en Welzijn*. Uw reacties waren overwegend positief. De geformuleerde ambities en de aanpak die werd voorgesteld, zijn door u onderschreven.

Dit najaar hebben de destijds aangekondigde gesprekken en discussies met het veld plaatsgevonden. Er is breed draagvlak verkregen voor de uitvoering van het provinciale onderwijsbeleid, dat zich concentreert rond drie thema's: *Onderwijskansen*, *Voorkomen voortijdig schoolverlaten* en *Kwaliteiten benutten*. In de gespreksronden zijn geanimeerde, constructieve en kritische gesprekken gevoerd over de provinciale ambities. De inbreng van de diverse organisaties is betrokken bij de definitieve versie van de *Drentse Onderwijsagenda*, die nu voor u ligt. Voor de uitvoering van de *Onderwijsagenda* wordt nauw samengewerkt met partijen in het veld en aansluiting gezocht bij lokale en regionale ontwikkelingen.

Door de extra middelen die door u in het kader van de motie M13 voor de thema's *Onderwijskansen* en *Creëren stageplaatsen mbo beschikbaar* zijn gesteld kan het aantal projecten worden uitgebreid. Zoals toegezegd in de vergadering van de *Statencommissie Cultuur en Welzijn* van 29 november 2006, worden beide onderdelen her-

kenbaar en geoormerkt opgenomen in de notitie. Wij kunnen hierdoor samen met het veld in 2007 en 2008 de provinciale ambities realiseren. Gedurende deze periode informeren wij u over de voortgang.

Wij hopen u hiermee voor dit moment voldoende geïnformeerd te hebben. Graag ontvangen wij van u een reactie op de notitie Onderwijs Werkt!, Drentse Onderwijs-agenda.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):
jd/coll.

Onderwijs Werkt!

Drentse Onderwijsagenda

Onderwijs Werkt!

Drentse Onderwijsagenda

Gedeputeerde staten van Drenthe
December 2006

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Drenthe

Inhoud

	Voorwoord	5
1	Inleiding	6
1.1	Achtergrond	6
1.2	Gespreks- en discussienotitie 'Op weg naar een Drentse Onderwijsagenda – Alles op groen!'	6
1.3	Gesprekken met het veld	7
1.4	Drentse Onderwijsagenda	8
1.5	Leeswijzer	9
2	Beleidskader	10
2.1	Inleiding	10
2.2	Provinciale visie en missie: 'Werk maken in een veilig en sociaal Drenthe!'	10
2.3	Provinciale sociale agenda: 'Mensen in het Middelpunt'	10
2.4	Provinciale agenda Onderwijs en Kennisinfrastuctuur	11
3	Onderwijs werkt! de Drentse Onderwijsagenda	12
3.1	Provinciale onderwijsambities	12
3.2	Onderwijskansen	15
3.3	Voorkomen voortijdig schoolverlaten	25
3.4	Kwaliteiten benutten	37
4	Plan van aanpak	41
4.1	Inleiding	41
4.2	Projectenstructuur	41
4.3	Financiën	41
	Geraadpleegde bronnen	43
	Afkortingenlijst	44

Voorwoord

Een kind in Drenthe zou een schoolloopbaan moeten hebben, die als een handschoen past bij zijn of haar kwaliteiten en talenten. Deze loopbaan zou moeten eindigen met het behalen van een maximale kwalificatie en een goede doorstroom naar de arbeidsmarkt.

Een prachtig streven. Maar hoewel het misschien eenvoudig klinkt, is dat in de praktijk niet altijd het geval. Drenthe kent een aantal problemen die een optimale onderwijsloopbaan bemoeilijkt.

Denk daarbij aan de relatief grote taal- en rekenachterstanden bij jonge kinderen. Maar ook bij de jongvolwassenen en de volwassen inwoners in Drenthe bestaan problemen, met een link naar het onderwijs.

Zo verlaten nog teveel jongeren het onderwijs zonder startkwalificatie¹, is de werkloosheid te hoog en participeren vrouwen, gehandicapten en allochtonen nog onvoldoende op de arbeidsmarkt.

En toch zijn we niet somber. In de afgelopen jaren is door ons samen met andere partijen als gemeenten en onderwijsinstellingen heel hard gewerkt om de situatie te keren. Met resultaat. Denk maar eens aan de succesvolle projecten als de Taskforce Onderwijskansen, Werk in Uitvoering en de lopende Equalprojecten 'Sluitende aanpak' en 'In- en externe zorgstructuren mbo'.

Er is al veel gedaan, maar er moet ook nog veel gebeuren. En wat we doen, willen we wel goed doen. Dat betekent keuzes maken. Om die reden is er een Drentse Onderwijsagenda ontwikkeld, waarin drie provinciale onderwijsambities centraal staan. Deze ambities zijn:

1. De taal- en rekenprestaties in het primair onderwijs zijn sterk verbeterd.
2. Alle jongeren volgen een leer- en/of werkroute naar een maximale kwalificatie.
3. De maatschappelijke participatie van specifieke doelgroepen in sociale netwerken, vrijwilligerswerk of werk is toegenomen.

Grote ambities die we samen met de betrokken partijen als schoolbesturen, gemeenten, voorschoolse voorzieningen en jeugdzorginstellingen vanaf vandaag tot eind 2008 willen realiseren. Het achterliggende doel van de ambities is het vergroten van de kansen en – vooral – het benutten van alle talenten van de inwoners van Drenthe, of het nu om jonge of oude inwoners gaat. Daar willen we ons, samen met alle betrokken partijen, maximaal voor inzetten. Niet voor niets hebben we als titel van de Drentse Onderwijsagenda gekozen voor: 'Onderwijs Werkt!'

Namens gedeputeerde staten,

Anneke Haarsma,
Gedeputeerde onderwijs

---

1 Een startkwalificatie is minimaal een diploma middelbaar beroepsonderwijs niveau 2 of een havo-diploma.

1 Inleiding

1.1 Achtergrond

Onderwijs is ondanks de beperkte wettelijke verantwoordelijkheid een terrein waarop de provincie Drenthe al jaren beleid voert. In de loop van de tijd zijn diverse beleidsnotities vervaardigd, waarin het onderwijsbeleid centraal staat of is verweven, en daaruit voortvloeiend zijn diverse projecten binnen het onderwijs gefinancierd.

De provinciale wettelijke verantwoordelijkheden op het gebied van het onderwijs zijn vastgelegd in de Wet Primair Onderwijs (WPO) en de Wet Voortgezet Onderwijs (WVO). In de WPO is vastgelegd dat de provincie de bevoegdheid heeft om uitspraak te doen in geschillen tussen gemeenten en schoolbesturen. Het kan dan gaan om geschillen over de vergoeding van kosten voor bepaalde voorzieningen of het beëindigen van het gebruik van een gebouw of een terrein. De provincie heeft ook een wettelijke taak ten aanzien van de spreiding van onderwijsvoorzieningen, met daarbij speciale aandacht voor het openbaar onderwijs. Bij de totstandkoming van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs (vmbo) is bijvoorbeeld een beroep gedaan op deze bevoegdheid.

Onderwijs is een beleidsveld met raakvlakken en aangrijpingspunten met diverse andere beleidsterreinen, zoals jeugdzorgbeleid, arbeidsmarktbeleid, maar ook cultuur- en sportbeleid. In de contourennota cultuur, welzijn en zorg 'Mensen in het Middelpunt' (2004) speelt het onderwijs een rol in alle programmalijnen. Het onderwijs vervult echter binnen de programmalijn Werken en Leren de meest prominente rol.

Deze notitie is het uitvoeringsprogramma van de programmalijn Werken en Leren. Met dit document wordt de spilfunctie die het onderwijs bij de uitvoering van de programmalijn vervult onderkend. Daarnaast is de notitie een concretisering van twee actielijnen van de provinciale agenda Onderwijs en kennisinfrastructuur (2003): actielijn 1, Verbetering van het basisonderwijs en voortgezet onderwijs en actielijn 2, Voorkomen van voortijdig schoolverlaten en tegengaan van jeugdwerkloosheid.

1.2 Gespreks- en discussienotitie 'Op weg naar een Drentse Onderwijsagenda – Alles op groen!'

Het college van Gedeputeerde Staten heeft in juni 2006 de gespreks- en discussienotitie 'Op weg naar een Drentse Onderwijsagenda – Alles op groen!' vastgesteld. In de notitie zijn de provinciale ambities op het gebied van onderwijs beschreven. Om deze ambities te realiseren is gekozen voor het ontwikkelen van acties rond drie thema's: Onderwijskansen, Voortijdig Schoolverlaten en Kwaliteiten benutten. De titel van het document geeft al aan dat de inhoud nog niet definitief is.

De notitie is ter informatie aangeboden aan Provinciale Staten. Dit was aanleiding voor de Statencommissie Cultuur en Welzijn om de notitie te agenderen voor de vergadering in juli 2006. De reacties van de statenleden waren overwegend positief. De geformuleerde ambities en de aanpak die wordt voorgesteld, worden onderschreven.

1.3 Gesprekken met het veld

Voor de ontwikkeling van de definitieve Drentse Onderwijsagenda is per thema een gespreksronde georganiseerd. Voor elke gespreksronde zijn gericht organisaties uitgenodigd, waarbij een zo goed mogelijke representatie van het werkveld is nagestreefd. Bij deze gespreksronden is gebruik gemaakt van de methodiek interactieve beleidsvorming. De genodigden zijn bevraagd over de ambities, de keuzes en de projectideeën uit 'Op weg naar een Drentse Onderwijsagenda'. Tevens zijn de projectideeën van de instellingen geïnventariseerd en welke bijdrage ze zelf kunnen leveren aan het behalen van de ambities. Daarnaast is de rol van de provincie bediscussieerd.

In de gespreksronden werden geanimeerde, constructieve en kritische gesprekken gevoerd over de provinciale ambities. In de gespreksronde van het thema 'Onderwijskansen' werd uitvoerig stilgestaan bij de verantwoordelijkheden van de partijen op dit terrein. De schoolbesturen ervoeren het als positief dat zij uitgenodigd waren bij deze gespreksronde. Tevens gaven zij aan, evenals de kinderopvanginstellingen, meer betrokken te willen worden bij de beleidsontwikkeling van dit thema. De deelnemers vroegen meer aandacht voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van jonge kinderen. In de notitie werd naar hun mening teveel nadruk gelegd op de cognitieve ontwikkeling van kinderen. Daarnaast werd de zorgcomponent gemist.

Bij de gespreksronde 'Voortijdig Schoolverlaten' was duidelijk dat vele aanwezigen al contact met de provincie onderhielden vanwege de relatie jeugdzorg en onderwijs. Het onderwijsveld sprak de zorg uit over de veelheid van taken die door allerlei maatschappelijke ontwikkelingen op haar bord was geschoven. Er werd gevraagd om kwalitatief goed onderwijs, maar daarnaast om opvoeding en zorg. Als er meer externe zorg in de school georganiseerd zou worden, zou de docent zich kunnen beperken tot het signaleren van een probleem. Het provinciale project Werk in Uitvoering leverde hieraan al een goede bijdrage. In 2007 wordt hier door de provincie via het Uitvoeringsprogramma Jeugdzorg 2007 nog meer in geïnvesteerd. Ook kwam de relatie onderwijs-arbeidsmarkt ter sprake en de werkhouding van leerlingen. De aanwezigen uit het onderwijsveld gaven aan dat werkgevers het ontbreken van voldoende vakkennis niet als een probleem ervaren bij het aannemen van een stagiaire, maar wel het ontbreken van een goede werkhouding bij een leerling. Benadrukt werd het belang om als scholen ook aan algemene attitudevaardigheden als op tijd komen, nakomen van afspraken, eigen verantwoordelijkheid nemen en inzet, aandacht te besteden. Bij de provinciale ambitie 'Alle jongeren volgen een leer- en/of werkroute naar een startkwalificatie' werd de kritische kanttekening geplaatst dat niet alle jongeren een startkwalificatie kunnen halen.

Bij de gespreksronde 'Kwaliteiten benutten' was een divers gezelschap aanwezig. Er werd door iedereen gekozen voor een benadering waarin het bieden van kansen aan kwetsbare groepen in de Drentse samenleving centraal stond. De provincie kon de kwantiteit, de kwaliteit en de samenhang tussen de organisaties werkzaam op dit terrein bewaken. Hiervoor was het nodig dat de uitwerking in de notitie inhoudelijk meer aangescherpt werd. De uitwerking was nu naar hun opvatting nog te algemeen geformuleerd. De instellingen gaven ook aan dat zij zelf de samenwerking met andere partners meer moeten zoeken. Het veld kende elkaar onvoldoende. De provincie kon hierin ook een rol vervullen, omdat zij zelf geen direct belanghebbende was, maar wel een ambitie had op dit terrein.

In alle gespreksronden benadrukten de deelnemers dat de provincie vooral een belangrijke rol speelde in het samenbrengen en stimuleren van samenwerking tussen partijen. De provincie had zicht op de ontwikkelingen in de diverse gemeenten en streefde gemeenteoverstijgende belangen na. Dit kon ook bijdragen aan meer regionale samenwerking, waarbij niet alleen het lokale belang centraal stond. Bepaalde thematieken speelden zich immers niet binnen gemeentegrenzen af. Daarnaast kon de provincie nieuwe initiatieven financieel ondersteunen, waarbij als

voorwaarden konden worden gesteld dat de resultaten leiden tot inbedding en borging in de eigen organisatie en dat het project werd uitgerold en verspreid binnen de provincie.

Naast de gespreksronden is door partijen zelf verzocht om een gesprek over de notitie. Zo is de notitie toegelicht en bediscussieerd tijdens een ambtelijk Drents breed overleg Lokaal Onderwijsbeleid en een Regionaal Overleg Platform Weer Samen Naar School (WSNS). Met de gemeenteambtenaren is onder meer van gedachten gewisseld over de verantwoordelijkheden en rolverdeling van de gemeente en de provincie op het terrein van onderwijs en de positie van de schoolbesturen hierin. In het overleg is aangegeven dat dit punt in de notitie duidelijker verwoord kan worden. Het Regionaal Overleg Platform WSNS is een overlegorgaan waarin de zorgcoördinatoren van het basisonderwijs vertegenwoordigd zijn, maar ook de REC's. In dit overleg is verzocht om een duidelijke rol van de provincie binnen de zorg, vooral door de provinciale verantwoordelijkheden op het terrein van de jeugdzorg. De zorgcomponent werd gemist in het thema Onderwijskansen.

De gesprekken met de partners in het veld hebben veel bruikbare informatie opgeleverd, die heeft geleid tot deze definitieve versie van de Drentse Onderwijsagenda: *Onderwijs werkt!*

1.4 Drentse Onderwijsagenda

De Drentse Onderwijsagenda beslaat het brede onderwijsveld van de voorschoolse periode, het basisonderwijs, het voorgezet onderwijs, het beroepsonderwijs tot de scholing aan volwassenen die onvoldoende participeren in de Drentse samenleving. De ambities zijn groot. Voor het realiseren van de ambities is de samenwerking met de partners in het veld nodig. Uit de gesprekken met de diverse instellingen blijkt dat er veel draagvlak is om in nauwe onderlinge samenwerking vorm en inhoud te geven aan de drie thema's, met als doel het realiseren van de provinciale ambities.

De Drentse Onderwijsagenda is op een aantal onderdelen gewijzigd ten opzichte van de vorige versie, de discussie- en gespreksnotitie 'Op weg naar een Drentse Onderwijsagenda'. Binnen het thema Onderwijskansen is meer aandacht voor de ontwikkeling van de lokaal educatieve agenda door de gemeenten. Voor het onderwijskansenbeleid is het van belang dat het provinciale- en lokale beleid op elkaar afgestemd zijn. Onderwijskansen maakt daarnaast onderdeel uit van de motie M13, die in de vergadering van Provinciale Staten van juli 2006 is aangenomen. In deze motie wordt het accent gelegd op de regio zuidoost. De middelen van de motie zijn betrokken bij het onderdeel onderwijskansen van deze notitie. Bij de gespreksronde 'Voortijdig Schoolverlaten' worden de provinciale beleidskeuzes grotendeels ondersteund door de aanwezige partijen. Het terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters door onder meer het intensiveren van de relatie onderwijs-jeugdzorg en aandacht voor de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt worden door de partners onderstreept. Binnen het thema Kwaliteiten Benutten is de inhoud na de gespreksronde meer toegespitst op het stimuleren van ondernemerschap en aandacht voor (functioneel) analfabetisme in de provincie. In de gespreksronden is uitvoerig gesproken over de provinciale rol binnen het onderwijs. Door de deelnemers is benadrukt dat de provincie een belangrijke rol speelt in het samenbrengen en stimuleren van samenwerking tussen partijen. De provincie heeft zicht op de ontwikkelingen in de diverse gemeenten en streeft gemeenteoverstijgende belangen na. Dit kan bijdragen aan meer regionale samenwerking, waarbij bovenlokale belangen centraal staan. Bepaalde thematieken spelen zich immers niet binnen gemeentegrenzen af. Het financieren van (te) losstaande projecten is daarnaast ontraden. Wenselijker is het om projecten die onderlinge samenhang hebben te financieren. Aanvullend is

opgemerkt dat de resultaten van elk project moeten leiden tot inbedding en borging in de eigen organisatie en dat het project wordt uitgerold en verspreid binnen de provincie. Bovenstaande provinciale rol binnen in het onderwijs is in de notitie nader beschreven.

1.5 Leeswijzer

Na een schets van het provinciale beleidskader (hoofdstuk 2) volgt de kern van dit document in het derde hoofdstuk, de Drentse Onderwijsagenda. In dit hoofdstuk worden de thema's nader toegelicht door een beschrijving van het lopende beleid en de resultaten. Vervolgens worden de provinciale ambities geschetst en de acties die daaruit voortvloeien.

Het hoofdstuk begint met aandacht voor het jonge kind. Zo willen we dat jonge kinderen een goede start maken. Problemen bij de start komen helaas al bij zeer jonge kinderen voor. Onderkenning en extra zorg kunnen een oplossing bieden voor deze achterstand. Wij zien dan ook volop kansen binnen de voorschoolse voorzieningen en het basisonderwijs. Het realiseren van een structurele samenwerking tussen beide organisaties en het benadrukken van de invloed van de ouders op de ontwikkeling van een kind, zijn belangrijke voorwaarden voor het vergroten van kansen van kinderen.

Maar ook de jeugd in het voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs verdient aandacht. Een goede doorstroming is essentieel, binnen en tussen onderwijsvormen, om schooluitval te voorkomen. Meer aandacht voor de beroeps- en studiekeuze vanaf jonge leeftijd is hierbij van essentieel belang. Een belangrijke oorzaak van voortijdig schoolverlaten is een verkeerde studiekeuze. De tweede belangrijke oorzaak, gedragsmatige problemen, leidt tot extra investeringen in de samenwerking tussen de jeugdzorg en het onderwijs. Ook willen we d.m.v. een sluitende aanpak voorkomen dat jongeren ongemerkt verdwijnen uit het onderwijs zonder afspraken over een vervolgtraject. Het eindpunt van het Drentse onderwijs is minimaal een startkwalificatie voor iedereen. Dit geldt zowel voor jongeren als voor (oudere) mensen, die werkend of werkzoekend zijn. Iedereen die onder dat niveau eindigt heeft wat ons betreft het eindpunt niet gehaald, en moet verder op weg geholpen worden, of terug worden geleid naar het onderwijs. Voor de categorie Drenten die nog niet deelneemt aan de samenleving zien wij als eindbestemming actieve participatie door vrijwilligerswerk of betaald werk. Hierbij speelt het onderwijs wederom een grote rol, omdat veelal scholing in de vorm van kortdurende cursussen rond sociale vaardigheden, reken- en taalvaardigheden nodig is om dit doel te bereiken. Afsluitend (hoofdstuk 4) is het plan van aanpak beschreven. Wij stellen middelen en menskracht beschikbaar voor het realiseren van de ambities. Er wordt echter ook een bijdrage van de projectindieners verwacht.

2 Beleidskader

2.1 Inleiding

Het beleidskader van deze notitie wordt gevormd door de Provinciale sociale agenda ‘Mensen in het Middelpunt’ en de provinciale agenda ‘Onderwijs en Kennisinfrastructuur’. Beide notities zijn geschreven vanuit de provinciale visie en missie die in 2003 door gedeputeerde staten is vastgelegd in het collegeprogramma ‘Werk maken in een veilig en sociaal Drenthe’. In de volgende paragrafen wordt allereerst kort ingegaan op dit collegeprogramma en vervolgens worden de beide beleidskaders ‘Mensen in het Middelpunt’ en ‘Kennis en Onderwijsinfrastructuur’ toegelicht.

2.2 Provinciale visie en missie: ‘Werk maken in een veilig en sociaal Drenthe!’

In 2003 zijn de ambities van gedeputeerde staten vastgelegd in het collegeprogramma ‘Werk maken in een veilig en sociaal Drenthe!’ Het werkgelegenheidsaspect is als uitgangspunt voor het beleid genomen. De Drentse economie ondervindt sinds 2001-2002 de gevolgen van een conjunctuuromslag. Na enkele jaren van economische groei komt na de eeuwwisseling hieraan een eind. Eén van de consequenties van deze recessie is de stijging van de werkloosheid. Sinds enkele decennia komt de werkloosheid in Drenthe al boven het landelijke gemiddelde uit. De verschillen worden gelukkig de laatste jaren kleiner. Daarnaast ligt de arbeidsmarkt-participatie van specifieke doelgroepen onder het nationale niveau en blijft Drenthe qua ontwikkeling van de productiviteit achter bij het Nederlandse groeitempo.

Als algemene visie van het college is verwoord dat zij het hun verantwoordelijkheid vinden om voorwaarden te scheppen voor een prima woon-, werk- en leefklimaat. En te bevorderen dat de meest kwetsbare groepen aan de Drentse samenleving kunnen deelnemen.

Samengevat is de provinciale missie: zorgen voor een sociale provincie waar iedereen zich veilig kan voelen, kan wonen, werken en recreëren. Een dynamische provincie die een leefbare omgeving biedt. Een provincie die uitnodigt om te investeren.

2.3 Provinciale sociale agenda: ‘Mensen in het Middelpunt’

‘Mensen in het Middelpunt’ is de sociale en culturele agenda van de provincie Drenthe voor de periode 2005 – 2008. Het beleid levert een bijdrage aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Vanuit een programma-aanpak worden integraal diverse sociale en culturele thema’s benaderd. Vanuit deze programma-aanpak wordt waar logisch en mogelijk een verbinding gemaakt met fysiek-ruimtelijke en economische ontwikkelingen. Aspecten rondom wonen, werken, leren en voorzieningen worden vanuit die brede context belicht.

Het beleid is beschreven in vijf programmaliijnen: Opgroeien, Werken en Leren, Wonen en Leefomgeving, Participatie en Parels van Drenthe. In elke programmaliijn is waar mogelijk ingespeeld op landelijke en provinciale ontwikkelingen en trends. Zo wordt er ingespeeld op ontwikkelingen die consequenties hebben voor de maatschappelijke participatie van mensen, zoals de vergrijzing, de toenemende individualisering en de grotere mobiliteit. Daarnaast verandert de aanbodgerichte aanpak van arrangementen van cultuur, welzijn en zorg naar een

vraaggericht voorzieningenaanbod. Instellingen proberen beter in te spelen op individuele en specifieke vragen. Tenslotte is een belangrijk uitgangspunt van elke programmalijn het versterken van het zelforganiserend vermogen, oftewel het stimuleren van modern burgerschap. De provinciaal gesubsidieerde instellingen en arrangementen zijn steeds aanvullend op wat burgers zelf kunnen en zelf doen. Er blijft echter bewust aandacht voor specifieke doelgroepen, voor wie extra aandacht of actie nodig is.

2.4 Provinciale agenda Onderwijs en Kennisinfrastructuur

Het sociaal-economisch beleid van Drenthe is vastgelegd in de programmalijn Werk, Onderwijs en Kennisinfrastructuur. Het provinciale beleid op het terrein van onderwijs, arbeidsmarkt en kennis is beschreven in de Provinciale Agenda 'Onderwijs en Kennisinfrastructuur'. Om goed te kunnen functioneren in de huidige maatschappij wordt het belang van kennis en scholing steeds groter. Investeren in scholing en kennis betekent voor de Drentse burger een grotere kans op werk en toekomstperspectief. Het uitgangspunt is de zogenaamde ketengedachte. De ketengedachte benadert de gehele onderwijs- en beroepskolom vanuit de wens om kennis voor iedereen toegankelijk te maken, dus zowel voor het onderwijs als bedrijfsleven, jong en oud, hoog- en laagopgeleiden. Met het begrip keten wordt dus niet alleen bedoeld op de leeftijd, van 0 – 65+, maar ook op de keten van basisonderwijs tot universitair onderwijs. Het gaat om een leven lang leren.

Deze Drentse aanpak is uitgewerkt in zeven actielijnen: Verbetering basis- en voortgezet onderwijs, Voorkomen voortijdig schoolverlaten en jeugdwerkloosheid, Versterken onderwijsinfrastructuur, Betere aansluiting onderwijsaanbod op de vraag naar werk, Versterken kennis-transfer van scholen en kennisinstellingen naar bedrijven, Stimuleren ondernemerschap, Bevordering van scholing werkenden en werkzoekenden. Deze actielijnen worden door de productgroepen Economische Zaken en Cultuur en Welzijn vorm en inhoud gegeven.

3 Onderwijs werkt! de Drentse Onderwijsagenda

3.1 Provinciale onderwijsambities

Vanuit de bestaande beleidskaders en de specifiek Drentse onderwijssituatie zijn drie provinciale onderwijsambities geformuleerd:

1. De taal- en rekenprestaties in het primair onderwijs zijn sterk verbeterd.
2. Alle jongeren volgen een leer- en/of werkroute naar een maximale kwalificatie.
3. De maatschappelijke participatie van specifieke doelgroepen in sociale netwerken, vrijwilligerswerk of werk is toegenomen.

In het vorige hoofdstuk is het beleidskader beschreven. De provincie heeft slechts een beperkte wettelijke verantwoordelijkheid op het terrein van onderwijs. De eerstverantwoordelijken zijn de gemeenten en de schoolbesturen. Door de wettelijke verantwoordelijkheid in het kader van de Wet op de Jeugdzorg is een goede samenwerking met het onderwijs opgebouwd en wordt geïnvesteerd in het versterken van de relatie onderwijs – jeugdzorg². Dat deze samenwerking door deze provinciale onderwijsambities inhoudelijk verbreed wordt, wordt door de verantwoordelijke partijen als positief ervaren. Drenthe kent een aantal hardnekkige onderwijsproblemen. De aanjagende, stimulerende en ondersteunende provinciale rol kan een wezenlijke bijdrage leveren aan het bestrijden van deze problemen. Daarnaast biedt de bovenlokale en onafhankelijke positie die de provincie inneemt vele mogelijkheden, zoals het verbinden van bovenlokale initiatieven, waardoor het rendement toeneemt, en het verspreiden van best practices over de provincie.

De Drentse problematieken op het brede terrein van onderwijs zijn hieronder samengevat:

- Een relatief groot aantal scholen met een hoog percentage autochtone leerlingen met laagopgeleide ouders. Deze scholen ontvangen slechts beperkt extra middelen voor deze doelgroep.
- Gericht beleid voor het werken met deze specifieke doelgroep ontbreekt veelal.
- Veel kleine basisscholen met combinatieklassen.
- Leerkrachten hebben gemiddeld lage verwachtingen van hun leerlingen.
- De taalvaardigheid van leerlingen in het primair onderwijs blijft achter op het landelijke niveau. Dit geldt ook voor de rekenvaardigheid.
- Het lijkt erop dat deze achterstand bij taal en rekenen zich in de midden- en de bovenbouw van het basisonderwijs ontwikkelt.
- Deelname aan havo/vwo blijft achter in vergelijking met landelijke cijfers.
- Het aantal onderwijslocaties van het middelbaar- en hoger beroepsonderwijs is in de afgelopen jaren verminderd.
- Langere reistijd heeft invloed op de keuze voor een andere opleiding dichterbij de buurt en desnoods op een lager niveau.
- Het aantal schoolverlaters zonder startkwalificatie (mbo-niveau 2 of havo/vwo diploma) is hoog.
- Voor het volgen van hoger onderwijs verlaat het merendeel van de jeugd de provincie. Na afronding van de studie keren zij veelal niet meer terug naar Drenthe.
- Laag opleidingsniveau van de beroepsbevolking.

---

2 Meer informatie over dit onderwerp is te lezen in het Beleidskader Jeugdzorg 2005 – 2008 en de jaarlijkse Uitvoeringsprogramma's Jeugdzorg.

- De arbeidsparticipatie is lager dan het landelijke gemiddelde.
- De werkloosheid onder jongeren zonder startkwalificatie is hoog en concentreert zich met name in de zuidoostelijke regio.
- Het aandeel van fase 3- en fase 4-werklozen in de totale werkloosheid is hoog.
- Het aantal functioneel analfabeten wordt op 40.000 geschat.

Het overzicht is niet allesomvattend, maar geeft een beeld van wat op basis van divers onderzoek³ is te concluderen over de Drentse situatie.

De ambities beslaan een breed scala van onderwerpen binnen het onderwijsveld. De gemeenschappelijke noemer van de ambities is dat een bijdrage wordt geleverd aan de sociaal-economische structuur en de ontwikkeling van Drenthe. Er wordt geïnvesteerd in het jonge Drentse kind, de jongvolwassene en de volwassen inwoner van de provincie. Het onderliggende doel van de drie ambities is het vergroten van de kansen en het benutten van alle talenten van de inwoners van jong tot oud.

Voor het realiseren van de provinciale onderwijsambities is gekozen voor het ontwikkelen van acties rond drie thema's. Elk thema vloeit voort uit een ambitie. Dit heeft geleid tot de volgende thema's:

1. Onderwijskansen.
2. Voorkomen Voortijdig Schoolverlaten.
3. Kwaliteiten benutten.

Door het benoemen van thema's kan ook de lijn met de beleidskaders worden gelegd. De thema's Onderwijskansen en Voortijdig Schoolverlaten zijn de concretisering van het deelprogramma 'Een goede basis voor iedereen' van de programmalijn Werken en Leren en van twee actielijnen van de provinciale agenda Onderwijs en Kennisinstructuur. Het betreft de actielijnen 'Verbetering van het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs' en 'Voorkomen voortijdig schoolverlaten en tegengaan jeugdwerkloosheid'. Het derde thema Kwaliteiten benutten is een nadere uitwerking van het deelprogramma 'Kwaliteiten benutten' van de programmalijn Werken en Leren.

In de volgende paragrafen wordt elk thema nader toegelicht. Per thema wordt een beschrijving gegeven van de resultaten van het provinciale beleid. Vervolgens volgt een nadere uitwerking van de keuze voor de provinciale onderwijsambitie en de manier waarop deze ambitie wordt gerealiseerd door de uitvoering van concrete projecten.

---

³ Geraadpleegde bronnen:

Mulder, L. en Kloprogge, J. (2001), Nieuwe kansen voor onderwijs in Drenthe, Vegt, A.L. van der en J. van Velzen (2002), Dilemma's in het groen (Scoop/Sardes), Ruijven, B. van (2003), Voorsprong of Achterstand (Fryske Akademy), Ruijven, B. van (2005), Taalbeeld van de leerlingen in het Drentse onderwijs (Fryske Academie), Provincie Drenthe (2006), Monitoring programmalijn Werk, onderwijs en kennisinfrastructuur, Sardes (2005), Drentse jongeren in het vizier. Uitkomsten van het onderzoek naar het voorkomen van voortijdig schoolverlaten

3.2 Onderwijskansen

3.2.1 Resultaten provinciaal beleid

Divers onderzoek⁴ over de onderwijssituatie in de provincie vormde de aanleiding om vanuit de programmalijs Werken en Leren, deelprogramma 'Een goede basis voor iedereen' een aantal projecten te financieren. Uit deze onderzoeken blijkt onder meer dat de taal- en rekenprestaties van bepaalde categorie leerlingen in het basisonderwijs achterblijven ten opzichte van het landelijke gemiddelde en dat zowel ouders als leerkrachten lage verwachtingen hebben van de schoolloopbaan van kinderen. Er zijn middelen beschikbaar gesteld voor een aantal specifieke projecten. Het betrof het Argonaut-project en de Taskforce Onderwijskansen.

Het Argonaut-project was gericht op versterking van de interactie tussen leerkrachten en leerlingen in het basisonderwijs. De methodiek heeft zichtbare resultaten opgeleverd op het terrein van de leerlingenzorg en de didactische en pedagogische vaardigheden van de leerkrachten. Echter, nog niet duidelijk is of de methodiek er uiteindelijk toe leidt dat geconstateerde achterstanden ook daadwerkelijk worden ingelopen.

De vier projecten van de Taskforce Onderwijskansen⁵ hadden als doel het stimuleren van de betrokkenheid van laag opgeleide ouders bij de ontwikkeling van hun kinderen. De mate van betrokkenheid van ouders bij de ontwikkeling en schoolloopbaan van hun kind is een belangrijke voorspellende factor voor het schoolsucces van een kind. Drie van de vier projecten hadden betrekking op het verbeteren van de taalontwikkeling van jonge kinderen in de peuterspeelzaal- en basisschoolleeftijd. De rol van ouders bij het creëren van een taalrijke omgeving is hierbij nadrukkelijk in beeld. De projecten hebben positieve resultaten opgeleverd en zijn overdraagbaar gemaakt. Het vierde pilotproject is uitgevoerd binnen de vmbo-afdeling van het AOC Terra in Emmen. Contactdocenten zijn ingezet om alle ouders van leerlingen in de brugklas thuis te bezoeken. Hierdoor is een beter zicht verkregen op de thuissituaties en is de drempel voor ouders om bij problemen contact op te nemen met de school (en omgekeerd) duidelijk verlaagd. Daarnaast zijn er thema-avonden georganiseerd voor de ouders, waar de essentiële rol van elke ouder als opvoeder en ondersteuner van hun kind in het leerproces is benadrukt. Het project is met positieve resultaten afgerond. Eén van de resultaten was dat 25% meer leerlingen dan voorheen zijn doorgestroomd naar de theoretische leerweg en de gemengde leerweg. De werkwijze wordt in alle vestigingen van het AOC Terra ingevoerd.

De Molukse jeugd verdiende daarnaast extra aandacht. De onderwijsprestaties van deze kinderen zijn over het algemeen zwak. Om de positie van Molukse jeugdigen in het onderwijs te verbeteren is het project Maximale Score gestart in de gemeenten Assen, Midden-Drenthe en Hoogeveen. In deze gemeenten is de Molukse gemeenschap sterk vertegenwoordigd. Maximale Score is specifiek voor de doelgroep Molukse jeugdigen in de leeftijdscategorie 4 – 18 jaar en hun ouders met als doel het verbeteren van de leerprestaties en daarmee de doorstroom naar havo/vwo vergroten. Als oplossing is gekozen voor het meer betrekken van ouders bij de schoolloopbaan van hun kinderen via het opbouwen van een netwerk. Het project eindigt medio 2007. De resultaten zijn tot nu toe bemoedigend.

4 Mulder, L. en Klopogge, J. (2001), Nieuwe kansen voor onderwijs in Drenthe, Vegt, A.L. van der en J. van Velzen (2002), Dilemma's in het groen (Scoop/Sardes) en Ruijven, B. van (2003), Voorsprong of Achterstand (Fryske Akademy)

5 In de Taskforce zaten vertegenwoordigers vanuit het primair- en voortgezet onderwijs, het lokaal welzijnswerk, gemeenten, jeugdgezondheidszorg, kinderopvang en Kobalt. De provincie was als waarnemer aanwezig. Het secretariaat lag bij Stamm.

Samen met de Drentse gemeenten is op basis van een in 2001 gesloten convenant gewerkt aan de totstandkoming van een Drentse Onderwijsmonitor. Deze is operationeel voor wat betreft het primair onderwijs. In de komende jaren wordt de monitor uitgebreid naar de sectoren voortgezet onderwijs en de voor- en vroegschoolse educatie. In 2007 wordt een nieuw convenant afgesloten waarbij naast gemeenten en provincie, nu ook de schoolbesturen worden betrokken. De monitor vervult een belangrijke rol bij het volgen van de ontwikkelingen in het onderwijs en van de effecten van het uitgevoerde beleid.

In de Provinciale Agenda Onderwijs en Kennisinfrastructuur is één van de actielijnen 'Verbetering van het basisonderwijs en voortgezet onderwijs'. Vanuit dit beleidskader is een provinciaal steunpunt Techniek Basisonderwijs bekostigd, dat vooral gericht is op het vergroten van de leerkrachtvaardigheden op het gebied van ICT en techniek. Daarnaast wordt het Regionaal Convenant Beroepsonderwijs Bedrijfsleven Drenthe gesubsidieerd, dat inzet op verbetering van de samenwerking tussen het vmbo en het regionale bedrijfsleven.

Het vergroten van de onderwijskansen van kinderen heeft een nauwe relatie met het bieden van de juiste zorg aan kinderen. De provincie heeft de afgelopen jaren veel geïnvesteerd in de relatie tussen het onderwijs en de jeugdzorg en zal dit ook blijven doen. Het tweejarige provinciale project Werk In Uitvoering heeft een belangrijke bijdrage geleverd aan het verbeteren en intensiveren van deze samenwerking. Om de samenhang in vraag en aanbod en de aansluiting tussen het provinciale jeugdzorgbeleid en het lokaal jeugdbeleid te realiseren, is het project Werk In Uitvoering opgestart voor de jaren 2005 en 2006. Door het sluiten van overeenkomsten in juli 2005 zijn de afspraken tussen de Drentse gemeenten en de provincie hierover formeel vastgelegd. De afspraken richten zich op de deelgebieden onderwijs, welzijn, veiligheid en jeugdgezondheidszorg in relatie met de jeugdzorg. Eind 2006 eindigt het tweejarige project Werk in Uitvoering.

In het Beleidskader Jeugdzorg 2005 – 2008 en het jaarlijkse Uitvoeringsprogramma Jeugdzorg is hierover meer te lezen.

3.2.2 Provinciale ambitie Onderwijskansen

Ambitie 1: De taal- en rekenprestaties in het primair onderwijs zijn sterk verbeterd.

Vanuit de rijksoverheid zijn diverse regelingen ingesteld ter bestrijding van onderwijsachterstanden. Deze regelingen zijn echter vooral ten goede gekomen aan de allochtone kinderen met laagopgeleide ouders. Het autochtone kind met laagopgeleide ouders is relatief slecht bedeed. Terwijl het aantal in het basisonderwijs niet veel verschilt: 198.000 autochtone leerlingen met laagopgeleide ouders tegenover 200.000 allochtone leerlingen. Uit onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) in 2003 blijkt dat de allochtone achterstandsleerling de laatste jaren vooruitgang heeft geboekt, terwijl de resultaten van de autochtone achterstandsleerling op het gebied van taal en rekenen niet zijn verbeterd. Een oorzaak hiervan is volgens het SCP niet dat het talent onder de autochtone achterstandsgroepen is uitgeput. Het SCP noemt als oorzaken onder meer dat de school in plattelandsgroepen niet altijd gezien wordt als een belangrijke sleutel tot maatschappelijke vooruitgang, en daarmee samenhangend spelen ook de lagere aspiraties van ouders en leerlingen een rol. Daarnaast zijn de verwachtingen van leerkrachten voor de schoolloopbaan van een kind van essentieel belang. Deze verwachtingen worden bepaald door het opleidingsniveau van de ouders. Leerkrachten dagen leerlingen van laagopgeleide ouders, onbewust, onvoldoende uit tot maximale prestaties, maar nemen ook met lagere opbrengsten genoegen.

De problematiek van de autochtone achterstandsleerling verdient dus aandacht.

In 2001 is het onderzoeksrapport 'Nieuwe kansen voor onderwijs in Drenthe' uitgebracht, waarin de prestaties van de leerlingen op de Drentse basisscholen die onderwijsachterstandenbeleid voeren, is beschreven. In dit onderzoek zijn de prestaties van de leerlingen op het gebied van taal, begrijpend lezen en rekenen vergeleken met landelijke referentiegegevens. Vooral de autochtone leerlingen met laagopgeleide ouders (de zogenaamde 0.25 leerlingen) presteerden aanzienlijk minder goed. Verklaringen hiervoor zijn het relatief lage opleidingsniveau van de ouders, de lage verwachtingen van de ouders en de leerkrachten en onvoldoende aandacht voor het begrijpend-leesonderwijs.

Op basis van deze analyse van het Drentse onderwijspeil is in 2002 op 18 basisscholen met rijksmiddelen het Onderwijskansenplan (OKP) Drenthe van gestart gegaan. Het OKP Drenthe is een vierjarig traject, dat gekenmerkt wordt door een schoolspecifieke aanpak. Daarnaast is een aantal regionale acties geformuleerd rond ouderbetrokkenheid en begrijpend lezen. Elke school nam deel aan minimaal één regionale actie. In het eerste jaar van het OKP-beleid is opnieuw een studie gedaan naar de achterstanden van 0.25 leerlingen in de plattelandsprovincies Zeeland, Groningen, Friesland en Drenthe (Dilemma's in het groen, Scoop/Sardes). Deze studie bevestigde dat plattelandsregio's specifieke problemen hebben. De basisscholen zijn relatief klein, scholen voor voortgezet onderwijs zijn dunner gezaaid dan in stedelijke gebieden en opleidingen voor hoger onderwijs zijn er slechts in enkele steden. Bovendien bleken basisscholen op het platteland door bijvoorbeeld de drempel in de gewichtenregeling minder te profiteren van rijksregelingen op het gebied van achterstandsbestrijding. In 'Dilemma's in het groen' zijn opnieuw de leerlingenresultaten geanalyseerd. Het onderzoek bevestigde wederom dat de autochtone 0.25 leerling leerachterstanden heeft op het gebied van taal, begrijpend lezen en rekenen. Ook de verwachtingen van leerkrachten en ouders ten aanzien van de schoolloopbaan van Drentse kinderen zijn aanmerkelijk lager dan gemiddeld. Ouders en leerkrachten dagen kinderen niet uit om 'eruit te halen wat er in zit'.

In juli 2006 verscheen 'Nieuw Drents Onderwijspeil' (Sardes), waarin de analyse van vier jaar onderwijskansenbeleid in Drenthe wordt beschreven. Uit deze studie blijkt dat er goede resultaten zijn geboekt. Zo zijn de prestaties op het gebied van taal, begrijpend lezen en rekenen verbeterd, is de deelname aan effectieve VVE-programma's⁶ verhoogd, maar het doel 75% bereik is net niet gehaald (73% deelname doelgroepkinderen) en de taalachterstand van autochtone doelgroepleerlingen is verkleind ten opzichte van ongewogen leerlingen.

De scholen hebben een duidelijk traject ingezet om te werken aan een duurzame verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. Het is nu van belang om de vooruitgang te borgen in de eigen organisatie en de successen te verspreiden naar andere scholen.

Uit bovenstaande blijkt dat de aard en de omvang van de problematiek een inspanning vanuit de provincie rechtvaardigt. Ook de geformuleerde ambitie is een logisch gevolg van allerlei onderzoek. De Drentse basisschoolleerling verdient beter en kan beter presteren dan nu gebeurt. Het provinciaal beleid kenmerkt zich door aansluiting te zoeken bij het beleid van de eerstverantwoordelijken, de gemeenten en de schoolbesturen. Daarnaast wordt samenwerking gezocht met andere belangrijke partijen werkzaam op het terrein van welzijn, onderwijs en zorg als peuterspeelzalen, consultatiebureaus, kinderopvang en jeugdzorginstellingen. De samenwerking onderwijs en jeugdzorg staat centraal in het thema Voorkomen Voortijdig Schoolverlaten.

---

6 VVE betekent Voor- en Vroegschoolse Educatie.

De gemeenten en de schoolbesturen zijn de eerstverantwoordelijken voor het verbeteren van de onderwijskansen van kinderen. De gemeenten en de schoolbesturen zijn zich aan het heroriënteren op hun samenwerking. De schoolbesturen hebben een aantal verantwoordelijkheden gekregen op het terrein van het onderwijsachterstandenbeleid en de schoolbegeleiding, die voorheen grotendeels bij de gemeenten lagen. Vooral voor het waarborgen van een doorlopende ontwikkelingslijn van voorschoolse voorzieningen naar het basisonderwijs is samenwerking nodig. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het voorschoolse deel en de schoolbesturen vanaf groep 1. Gemeenten proberen door de ontwikkeling van een lokaal educatieve agenda in nauwe samenwerking met de schoolbesturen en andere betrokken partijen als peuterspeelzalen vast te houden wat in de afgelopen jaren in het Gemeentelijk Onderwijsachterstanden (GOA)-, jeugd- en VVE-beleid is bereikt.

Bij de ontwikkeling van deze educatieve agenda's en de gewijzigde samenwerking tussen gemeenten en schoolbesturen kan de provincie als onpartijdige organisatie een belangrijke rol vervullen. De provinciale rol is vooral het binden en verbinden van de lokale en regionale partijen om samenhang en samenwerking te stimuleren op het terrein van onderwijs, zorg en welzijn. Daarnaast kan de provincie mede zorg dragen dat een partij als de kinderopvang meer betrokken wordt als samenwerkingspartner. Ook kunnen wij een signalerende functie vervullen van bovenregionale doelgroepen en problemen, die onvoldoende aandacht krijgen, terwijl actie nodig is.

Voor het verbeteren van de onderwijskansen is het van groot belang dat vanaf zeer jonge leeftijd in kinderen wordt geïnvesteerd. Interventies in de eerste levensjaren van een kind zijn van grote betekenis. De achterstand van een kind is vaak al aanwezig als het in groep 1 de basisschool binnenkomt. Vervolgens blijkt het erg moeilijk om deze achterstand in te halen of te verkleinen. Om deze reden is het investeren in de voorschoolse voorzieningen als peuterspeelzalen en kinderopvanginstellingen van grote waarde. Het aantal Drentse gemeenten waar VVE-programma's wordt uitgevoerd conform de opzet is nog te beperkt. Een programma is slechts effectief als het overeenkomstig de voorgestelde uitvoering wordt aangeboden. In de praktijk kiezen veel Drentse instellingen voor een uitgekilde variant. Dit hangt samen met de hoge kosten van volledige invoering van het programma en het percentage doelgroepkinderen. Als gevolg van de spreiding van de doelgroepkinderen is het percentage per organisatie relatief laag. Een andere oorzaak is het vasthouden van het draagvlak bij het personeel voor uitvoering van het programma. De provincie kan een rol vervullen bij de uitbreiding van het aantal gemeenten waar VVE-programma's conform opzet worden uitgevoerd.

Ouders hebben grote invloed op de ontwikkeling van kinderen. De ouderbetrokkenheid maakt dus een essentieel onderdeel uit van het stimuleren en het vergroten van kansen van kinderen. Beleid op ouderparticipatie zou dus door elke school met veel doelgroepleerlingen gevoerd moeten worden. Investeren in de kansen van kinderen is ook het investeren in de kennisvergroting bij ouders, zodat zij zich meer bewust zijn van de invloed die zij hebben op de ontwikkeling van hun kind. Ook het aspect van lage verwachtingen speelt hierin een rol. De provincie stimuleert om deze reden projecten waarvan de ouderbetrokkenheid wezenlijk onderdeel uitmaakt.

Voor realisering van de eerste ambitie wordt actief geïnvesteerd in het verbeteren van de ontwikkelingskansen van het jonge kind. Een goede aanpak voor het bestrijden van onderwijsachterstanden kenmerkt zich door effectieve programma's, voldoende formatie en professionele medewerkers. In het Drentse onderwijs zijn diverse initiatieven ontwikkeld om de effectiviteit van het onderwijs te vergroten, teneinde alle kwaliteiten en talenten uit een kind te halen.

Het borgen en het verspreiden van de behaalde successen gebeurt echter nog te beperkt. Vanuit de provinciale overheid willen wij dit meer stimuleren. De samenhang tussen en verbindingen leggen met projecten is ook een rol die wij kunnen en willen oppakken.

Het provinciaal onderwijskansenbeleid wordt gekenmerkt door twee sporen: een inhoudelijk spoor en een algemeen overstijgend spoor.

Het inhoudelijke spoor zet in op:

- *Doorlopende ontwikkelingslijn (voorschoolse periode – primair onderwijs – voortgezet onderwijs)*

In het merendeel van de Drentse gemeenten is in de afgelopen jaren geïnvesteerd in het stimuleren van een goede samenwerking tussen de peuterspeelzaal en de naburige basisschool. Echter in het merendeel van de gemeenten staat deze samenwerking nog in de kinderschoenen en is nog geen sprake van een doorlopende ontwikkelingslijn van peuterspeelzaal naar basisschool door invoering van een erkend VVE-programma. Ook de samenwerking kinderopvang en basisschool verdient aandacht.

De eerste initiatieven van de doorlopende ontwikkelingslijn van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs zijn er ook. Echter in deze overgang is nog veel winst te boeken. Elke breuklijn in de ontwikkeling van een kind vormt een risico. Het is daarom wenselijk om breuklijnen zoveel mogelijk te voorkomen en een doorgaande ontwikkelings- en leerlijn voor kinderen te realiseren.

- *Stimuleren ontwikkelingskansen*

Uit recente onderzoeken blijkt dat de taal- en rekenprestaties van Drentse kinderen onder het landelijke gemiddelde liggen. Extra investeringen door basisscholen, maar ook door voorschoolse voorzieningen zijn dus wenselijk en nodig. Het gaat dan om het borgen van goed taalleesbeleid in de school zelf, maar ook om het professionaliseren van het personeel in de voorschoolse voorzieningen. Een te eenzijdige nadruk op de cognitieve ontwikkeling moet echter worden voorkomen. Aandacht voor de brede talentontwikkeling is essentieel. Elk kind heeft immers vele kwaliteiten. Maar ook de sociaal emotionele ontwikkeling verdient aandacht. Kinderen moeten trots zijn op wie ze zijn en de durf hebben om dingen uit te proberen en dus om te falen.

- *Vergroten van de ouderbetrokkenheid*

Ouders en leidsters cq. leerkrachten zorgen samen voor een stimulerende omgeving voor elk kind. Dit vraagt om een goede samenwerking en afstemming tussen de thuissituatie en de peuterspeelzaal, kinderopvang of school. Indien het thuismilieu zich betrokken en medeverantwoordelijk voelt bij het vergroten van de kansen van het eigen kind heeft dat een positief effect op de ontwikkeling van het kind. Hierbij is ook het overbruggen van de afstand tussen thuiscultuur en de cultuur in school van belang. Dit betreft niet alleen het verschil in taal, bijvoorbeeld dialectsprekende of laaggeletterde ouders, maar ook het verschil in normen en waarden.

- *Vermindering laaggeletterdheid*

Uit onderzoek blijkt dat het aantal functioneel analfabeten in Drenthe ongeveer 40.000 is. Een mogelijke vindplaats van deze doelgroep is het basisonderwijs. De verwachting is dat deze doelgroep zich vooral bevindt onder de ouders van de achterstandsléerlingen. Door het betrekken van ouders bij de ontwikkeling van hun kind komen ook problemen van hun eigen taalontwikkeling aan het licht. Om deze taalontwikkeling te stimuleren willen wij een Aanvalsplan Laaggeletterdheid ontwikkelen in samenwerking met onder meer de Provinciale Bibliotheekcentrale.

Het algemene overstijgende spoor betreft:

- *Aansluiting bij de Lokaal educatieve agenda*

Op lokaal niveau zijn gemeenten in overleg met onder meer schoolbesturen en voorschoolse voorzieningen over de ontwikkeling van de lokaal educatieve agenda. Eén van de onderwerpen binnen deze educatieve agenda is onderwijskansen. Voor het realiseren van onze ambitie op dit terrein is het om deze reden noodzakelijk om aansluiting en afstemming te zoeken bij de lokaal educatieve agenda.

In samenwerking met de gemeenten willen we daarom een aantal pilots starten.

De ervaringen van deze pilots worden vervolgens verspreid over de hele provincie.

- *Verbinding leggen met andere (provinciale) ontwikkelingen*

Het thema Onderwijskansen heeft raakvlakken met diverse andere ontwikkelingen die op lokaal, regionaal en landelijk gebied plaatsvinden. Het betreft dan onder meer beleidsontwikkelingen rond Dagindeling, Onderwijs en Opvang, Brede Scholen en Multifunctionele accommodaties.

- *Kennisnetwerk*

Voor alle ontwikkelingen die op dit thema plaatsvinden is het wenselijk om een kennisnetwerk op te bouwen. Dit netwerk kan op vele niveaus worden vormgegeven. Er wordt nu een aantal initiatieven ondersteund. De website Onderwijskansen, initiatief van het project Kansrijk Oost-Groningen, wordt bijvoorbeeld eenmalig gefinancierd om continuering, doorontwikkeling en vergroting van het bereik mogelijk te maken in de drie noordelijke provincies. Het Aanvalsplan Laaggeletterdheid wordt niet alleen op provinciaal niveau opgepakt, maar ook op noordelijk niveau. Hieraan wordt een netwerk voor uitwisseling van expertise en ervaringen gekoppeld.

Daarnaast wordt een aantal ideeën rond de ontwikkeling van kennisnetwerken nog nader uitgewerkt.

- *Accent op regio zuidoost*

De regio zuidoost van onze provincie kent een aantal sociaaleconomische problemen die armoede en sociale uitsluiting tot gevolg (kunnen) hebben. Om de situatie in deze regio te verbeteren is onder meer een extra budget (motie 13) beschikbaar gesteld door Provinciale Staten voor drie thema's, namelijk Ondersteuning Vrijwilligersorganisaties, Creëren stageplaatsen leerlingen in het mbo en Onderwijskansen. Voor de uitvoering van het thema Onderwijskansen wordt aangesloten bij deze notitie.

Samenvattend leiden de beide sporen tot de uitvoering van een aantal concrete projecten in 2007. Tegelijkertijd wordt in 2007 een aantal ontwikkelingen nog nader vorm en inhoud gegeven, waarna uitvoering door middel van projecten volgt in 2007 en 2008. In het overzicht is tevens aangegeven welke projecten in het kader van de uitvoering van de motie 13 worden gefinancierd.

I Inhoudelijk spoor	Doelstellingen	Inhoudelijke uitwerking
Doorgaande ontwikkelingslijn		
A. Doorlopende ontwikkelingslijnen van voorschoolse voorzieningen naar primair onderwijs (VVE-beleid)	Het realiseren van een doorlopende ontwikkelingslijn van de voorschoolse voorzieningen naar het basisonderwijs door de invoering van erkende VVE-programma's.	Realisatie in 2007 Een eerste project start in de Kinderopvanginstelling Partou te Emmen. Partou schoolt haar personeel met Taallijn, maar wil voor twee vestigingen met een hoog percentage doelgroep kinderen alle leidsters scholen. (Motie 13)
B. Doorlopende ontwikkelingslijn van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs	Het realiseren van een doorlopende ontwikkelingslijn van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs.	Realisatie in 2007 Via het onderwijsprogramma en de leerlingenzorg wordt een natuurlijke overgang van basisschool naar voortgezet onderwijs gerealiseerd in een pilotproject in Beilen.
Stimuleren ontwikkelingskansen		
A. Taalstimulering	Door integrale aanpak het lees- en taalniveau van de leerlingen verbeteren.	Realisatie in 2007 Doorontwikkeling en verspreiding van de opgedane resultaten van het Onderwijskansenplan Drenthe. Dit plan omvat naast taalstimulering ook andere onderwerpen als ouderbetrokkenheid en verbeteren rekenvaardigheid. (Motie 13)
B. Stimuleren rekenvaardigheid	Stimuleren rekenprestaties in het basisonderwijs.	Realisatie in 2007 Bij een viertal basisscholen in Emmen is een start gemaakt met een tweejarig project Rekenclubs in het basisonderwijs. In het project werken (docenten van) basisscholen en voortgezet onderwijs en studenten van de pabo Emmen van de Hogeschool Drenthe samen aan talentontwikkeling bij kinderen in de bovenbouw van de basisschool. (Motie 13)
C. Verbreding techniek basisonderwijs	De implementatie van ICT en Techniek in het curriculum van het basisonderwijs.	Realisatie in 2006 en 2007 Het provinciaal steunpunt Techniek Basisonderwijs richt zich op het vergroten van de leerkrachtvaardigheden op het gebied van ICT en techniek, teneinde op termijn de belangstelling van jongeren voor techniek te vergroten. Belangrijk doel van het project is voorts het realiseren van een doorlopende leerlijn techniek van het basisonderwijs naar het voortgezet onderwijs. In het project werken basisscholen en het lokale bedrijfsleven samen.

I Inhoudelijk spoor	Doelstellingen	Inhoudelijke uitwerking
Ouderbetrokkenheid		
A. Versterken onderwijsondersteunend gedrag van de ouders	Versterken van het onderwijsondersteunend gedrag bij de ouders, met als doel dat zij zich bewust worden van hun invloed op de ontwikkeling van hun kind.	Realisatie in 2007 De uitvoering van de projecten: Klaor veur de Start (St. Drentse Taol/ Kobalt) en Maximale score/Ouderpunten (Stamm) (Klaor veur de start: motie 13)
B. Deskundigheidsbevordering	Het professionaliseren van de leerkrachten in het primair onderwijs en de leidsters van de voorschoolse voorzieningen in het betrekken van de ouders bij de schoolloopbaan van hun kind en het aanreiken van handvatten om zorgen over kinderen bespreekbaar te maken met ouders.	Realisatie in 2007 De uitvoering van een cursus 'Communicatie met ouders' aan leidsters in peuterspeelzalen en kindercentra en leerkrachten van het basisonderwijs. (STAMM CMO/ Viermin/ Mutant) (Motie 13) In navolging op het project Wilhelminaoord – Krachtige kinderen wordt een cursus ontwikkeld rond ouderbetrokkenheid, die als pilot wordt uitgevoerd in de regio zuidoost. (Motie 13)
Laaggeletterdheid		
A. Aanvalsplan Laaggeletterdheid	Het bereiken van de doelgroep functioneel analfabeten door gebruik te maken van het onderwijs als vindplaats.	Realisatie in 2007 Uit onderzoek blijkt dat het aantal functioneel analfabeten ongeveer 40.000 is. Een mogelijke vindplaats is het onderwijs. De verwachting is dat deze doelgroep zich ook bevindt onder de ouders van de achterstandsleerlingen. Door het betrekken van ouders bij de ontwikkeling van hun kind komen ook problemen van hun eigen taalontwikkeling aan het licht. Om deze taalontwikkeling te stimuleren wordt een Aanvalsplan Laaggeletterdheid ontwikkeld, dat mogelijk ook in noordelijk verband wordt opgepakt.

II Algemeen spoor	Doelstellingen	Inhoudelijke uitwerking
Lokaal Educatieve Agenda	Het realiseren van aansluiting en afstemming van het provinciaal onderwijsbeleid bij het lokaal beleid. De lokaal educatieve agenda's zijn hierbij een goed middel.	Realisatie in 2007 Er wordt een aantal pilots gestart in zuidoost Drenthe, met als doel afgestemd provinciaal en lokaal beleid op het gebied van onderwijskansen, vanuit een goede samenwerking tussen gemeenten, schoolbesturen en provincie. (Motie 13)
Andere provinciale ontwikkelingen		
A. Onderwijs en Opvang	Versterken van de samenwerking tussen de kinderopvang en het onderwijs, met als achterliggend doel dat dit de ontwikkeling van kinderen ten goede komt.	Realisatie in 2007 Er wordt een verbinding gelegd met de dagarrangementen/combinatiefuncties van de programmaliijn Wonen & Leefomgeving. Onderdeel hiervan is het starten van twee pilots om de samenwerking tussen kinderopvang en onderwijs te versterken. Aandacht is er voor het knelpunt van de kleine basisscholen op het platteland.
Kennisnetwerk	Op provinciaal niveau een kennisnetwerk opzetten voor professionals (leerkrachten, leidsters). Het doel van dit netwerk is het (elkaar laten) informeren en elkaar stimuleren om de successen en valkuilen van projecten met elkaar te delen.	Realisatie in 2007 Door het opzetten van een netwerk de betrokken instellingen en hun professionals op de hoogte houden van de ontwikkelingen in Drenthe en vertaling van landelijke ontwikkelingen, ter stimulering en ondersteuning van de in gang gezette ontwikkelingen. De website Onderwijskansen dat door het project Kansrijk Oost-Groningen is ontwikkeld, wordt onder de aandacht gebracht van de basisscholen in Drenthe en onderzocht wordt of de scholen deze website van meerwaarde vinden.

3.3 Voorkomen voortijdig schoolverlaten

3.3.1 Resultaten provinciaal beleid

De problematiek van het voortijdig schoolverlaten (vsv) wordt vanuit diverse provinciale invalshoeken benaderd. In de notitie 'Mensen in het Middelpunt' is aandacht voor de schoolverlaters zonder startkwalificatie. Er wordt ingezet op het realiseren van een sluitende registratie van deze jongeren en op het sterk verminderen van het aantal vsv-ers in een periode van vier jaar. In het beleidskader Jeugdzorg 2005-2008 en de achterliggende uitvoeringsprogramma's wordt in de aanpak om voortijdig schoolverlaten te voorkomen vooral ingezet op het versterken van de relatie onderwijs – jeugdzorg.

In onze beleidsnotitie 'Onderwijs- en Kennisinfrastructuur' ligt veel nadruk op het stimuleren van meer praktijkgericht leren om jongeren te behouden voor het onderwijs tot aan het behalen van een startkwalificatie en te laten uitstromen naar werk.

Onderstaand worden vanuit de relatie onderwijs – jeugdzorg en vanuit de relatie onderwijs – arbeidsmarkt de resultaten van het provinciaal beleid weergegeven.

Relatie Onderwijs - Jeugdzorg

In 2005 is door Sardes een onderzoek⁷ uitgevoerd naar het aantal voortijdig schoolverlaters in Drenthe en naar de vraag waarom een te groot deel van de Drentse jeugd het onderwijs zonder startkwalificatie verlaat. Op basis van de informatie van de drie RMC's blijkt dat er in Drenthe 1500 voortijdig schoolverlaters zijn. Van dit aantal is 55% afkomstig uit het voortgezet onderwijs (voornamelijk vmbo) en 45% uit het middelbaar beroepsonderwijs. De twee belangrijkste oorzaken van het voortijdig verlaten van de school zijn gedragsproblemen en een verkeerde beroeps- en studiekeuze. In het provinciaal beleid is veel accent gelegd bij het treffen van preventieve maatregelen rond de zorg. De tweede oorzaak verdient de komende jaren meer aandacht dan hij tot nu toe heeft gekregen.

Investeren in de relatie tussen het onderwijs en de jeugdzorg is van grote waarde voor het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. In het Uitvoeringsprogramma Jeugdzorg 2007 wordt ingezet op het zichtbaar maken van de jeugdzorg in het onderwijs. De provinciaal gesubsidieerde instellingen Bureau Jeugdzorg Drenthe en Jeugdzorg Drenthe zijn belangrijke partners in het realiseren van en participeren in de zorgadviesteams (ZAT) van het primair-, voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs in Drenthe. Achter de jeugdige die spijbelt of helemaal is uitgevallen, gaat vaak een complexe problematiek schuil. Ook de aansluiting van het lokaal jeugdbeleid met het provinciaal jeugdzorgbeleid speelt hierin een belangrijke rol. Hiervoor is het tweejarige project Werk in Uitvoering opgestart, dat eind 2006 eindigt. De uitvoeringplannen binnen dit project op de deelterreinen onderwijs en veiligheid leveren een essentiële bijdrage aan het voorkomen van voortijdig schoolverlaten.

Zoals al eerder in deze notitie is opgemerkt, is het aantal vsv-ers in Drenthe hoog zowel in het voortgezet- als in het middelbaar beroepsonderwijs. Eén van de oorzaken is de complexe gedragsproblematiek op verschillende leefdomeinen. Deze jongeren hebben een signaal afgegeven door veelvuldig te spijbelen en vaak risicovol gedrag te vertonen. Zij hebben in bijna alle gevallen voor een bepaalde periode een opvangvoorziening nodig met de mogelijkheid om terug te keren naar het onderwijs. Vanuit het voortgezet onderwijs, gemeenten en Jeugdzorg

7 Drentse jongeren in het vizier. Uitkomsten van het onderzoek naar het voorkomen van voortijdig schoolverlaten, Sardes, juli 2005.

Drenthe wordt daar al jaren aandacht aanbesteed door opvangvoorzieningen te creëren. Het Drentse aanbod was tot nu toe divers: Time-Out in Meppel en Emmen, Centrale Opvang in Assen en Hoogeveen en de combinatie met de (geïndiceerde) Daghulp voor oudere Jeugd. De laatste jaren wordt er een grote toeloop van jongere vsv-ers geconstateerd. Het doel van deze voorzieningen is altijd geweest dat deze leerlingen binnen een vastgestelde termijn worden teruggeleid naar het onderwijs.

Met ingang van het schooljaar 2006 – 2007 wordt vorm en inhoud gegeven aan het realiseren van Reboundvoorzieningen⁸ binnen de drie samenwerkingsverbanden Voortgezet Onderwijs/ Speciaal Voortgezet Onderwijs (VO/SVO). De Reboundvoorzieningen zijn een onderdeel van het plan van aanpak van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen en zijn daarmee ingebed in een groter geheel van samenhangende maatregelen, zoals versterking van de leerlingbegeleiding en de zorgstructuren in en om de school. Onder reboundvoorzieningen wordt verstaan: een onderwijsopvangvoorziening waarin leerlingen met gedragsmoeilijkheden een niet-vrijblijvend programma krijgen aangeboden om binnen een periode van 3 à 4 maanden een nieuwe start te maken met de schoolloopbaan. Vanaf het schooljaar 2006 – 2007 is er mede door financiering uit de provinciale Voorjaarsnota 2006 ambulante jeugdhulpverlening per reboundvoorziening mogelijk gemaakt.

Jongeren die wel de capaciteiten hebben om een startkwalificatie te behalen, maar (tijdelijk) vastlopen in het reguliere beroepsonderwijs zijn ook een risicogroep. Het ROC Alfa College heeft voor deze doelgroep een veelbelovend project gestart. Het project 'Doorstart' richt zich op deze jongeren. Het doel van het project is om na maximaal 20 weken door te stromen naar het regulier onderwijs. De ervaring heeft inmiddels geleerd dat een aantal jongeren langer begeleiding nodig heeft dan 20 weken. De methodiek 'Doorstart' biedt goede mogelijkheden voor deze categorie jongeren en wordt betrokken binnen het Equal-project 'In- en externe zorgstructuren middelbaar beroepsonderwijs'. Eind 2005 zijn, ingekaderd in de vier Noordelijke Equal-projecten, in Drenthe twee Equal-deelprojecten van start gegaan, die een bijdrage leveren aan het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. Dit zijn de Sluitende aanpak in de RMC-regio in zuidwest Drenthe en de In- en externe zorgstructuren in het middelbaar beroepsonderwijs. Het eerste project is gericht op het verbeteren van de methodiek en systematiek van de registratie en de monitoring. Daarnaast staat het verbeteren van de systematiek van de sluitende ketenbenadering centraal. Het doel is het behalen van een startkwalificatie door terugleiding naar school en/of toeleiding naar werk. Het project rond de zorgstructuren in het mbo heeft als doel het versterken van de interne zorgstructuur in de onderwijsinstelling en de aansluiting realiseren met de externe zorgstructuur.

Een preventieve aanpak, de focus op alle risicoleerlingen, is noodzakelijk om vanuit een vroegtijdige signalering een efficiënt aanbod te kunnen doen. Bovenstaand overzicht geeft aan dat er intensief wordt geïnvesteerd in de verbetering en versterking van de interne en externe zorgstructuren in het onderwijs. Een optimaal functionerende interne zorgstructuur kan erger voorkomen voor een jeugdige, maar er moet ook, waar nodig, de verbinding zijn naar de externe zorg. Door het betrekken van externe zorgpartners als Bureau Jeugdzorg Drenthe en Stichting Jeugdzorg Drenthe wordt dit gerealiseerd.

---

8 Ministerie OCW: Plan van aanpak veiligheid in het onderwijs en de opvang van risicoleerlingen, 2004

Relatie Onderwijs - Arbeidsmarkt

In de notitie 'Onderwijs en Kennisinfrastructuur' wordt het belang van meer praktijkgericht leren benadrukt en het behalen van minimaal een startkwalificatie door een jongere om werkloosheid te voorkomen. Een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt is hierbij van belang. Initiatieven op dit terrein zijn de Drentse Leerbedrijven van het ROC Drenthe College en het MKB-leerbanenproject.

Het Drenthe College heeft het initiatief genomen om samen met bedrijven uit de regio zogenaamde Drenthe Leerbedrijven op te zetten. Dit zijn leerbedrijven die door een groep leerlingen worden gerund. Om alle rollen in het bedrijf te kunnen vervullen, participeren leerlingen van alle mbo-niveaus en hbo-studenten. Een leerbedrijf is in principe multidisciplinair: er werken en leren bijvoorbeeld technici, administratieve en logistieke krachten. Begin 2006 is het Drenthe College 25 Drentse Leerbedrijven rijk, waarvan er enkele volgroeid zijn en de meeste in een startfase verkeren. Een team van inmiddels drie medewerkers heeft een rol gekregen om deze ontwikkeling te stimuleren, te ondersteunen en te coördineren. Het ROC waakt ervoor dat de Drentse Leerbedrijven het MKB geen concurrentie aan doen. Het project MKB Leerbanen Drenthe maakt onderdeel uit van een landelijk project om 10.000 leerbanen te verwerven. Het project is gestart in april 2004 en eindigt eind 2006. Het Drentse project wordt gesubsidieerd vanuit het Kompasprogramma van het SNN⁹. In Drenthe zijn drie actieteams gevormd, in Assen, Hoogeveen en Emmen, die als belangrijkste taak hebben het werven van leerbanen. Nevendoelstellingen zijn een toename van het aantal jongeren met een startkwalificatie, minder voortijdig schoolverlaters en meer samenwerking tussen onderwijs en bedrijfsleven. De samenwerkingspartners in het project zijn de ROC's, de vmbo-afdelingen van het voortgezet onderwijs, het CWI, het MKB en het bedrijfsleven. Een belangrijk resultaat is dat de contacten tussen de verschillende organisaties sterk zijn verbeterd en ook na afronding van het project zullen de partijen elkaar goed weten te vinden.

Een belangrijke oorzaak van voortijdig schoolverlaten is een verkeerde beroeps- en studiekeuze. Door de zorgsector¹⁰ is een beroepencarrousel ontwikkeld voor leerlingen in het vmbo om hen door een korte stage een goed beeld te geven van de verschillende beroepsmogelijkheden in de zorg. Vanwege de positieve resultaten is het concept inmiddels ook in de technieksector geïmplementeerd. Beide initiatieven worden financieel ondersteund vanuit het provinciaal beleid Onderwijs- en Kennisinfrastructuur.

3.3.2 Provinciale ambitie Voorkomen voortijdig schoolverlaten

Ambitie 2: Alle jongeren volgen een leer- en/of werkroute naar een maximale kwalificatie.

Het terugdringen van het aantal voortijdig schoolverlaters is een kwestie van lange adem. Vele spelers in het veld hebben een (wettelijke) verantwoordelijkheid voor de aanpak van voortijdig schoolverlaten.

De gemeenten en de schoolbesturen zijn de eerstverantwoordelijken voor het voorkomen van voortijdig schoolverlaten. De plichten van de gemeente zijn vastgelegd in de leerplicht- en de RMC-wetgeving. Het onderwijs heeft als eerste verantwoordelijkheid het verzorgen van kwalitatief goed onderwijs. Het einddoel van het onderwijs aan elke jeugdige is het behalen van minimaal een startkwalificatie. In de praktijk blijkt het behalen van een startkwalificatie niet voor elke jongere haalbaar te zijn. Jongeren in het Praktijkonderwijs hebben bijvoorbeeld niet altijd de cognitieve capaciteiten om een startkwalificatie te behalen. Er is dus altijd een categorie

---

9 SNN: Samenwerkingsverband Noord Nederland

10 Zorgplein Noord en Provo '97

leerlingen die het onderwijs verlaat zonder startkwalificatie. Echter, elke school moet er naar streven om de talenten van elke jeugdige zo goed mogelijk tot ontwikkeling te laten komen, en dus de meest maximale kwalificatie na te streven. Voor de doorstroom naar de arbeidsmarkt en het behoud van een plek op de arbeidsmarkt is een startkwalificatie nog steeds een belangrijke voorwaarde.

De provinciale ambitie is dat alle jongeren een kwalificatie behalen die past bij hun capaciteiten. Elke Drentse jongere volgt een onderwijsleerroute die aansluit bij zijn of haar individuele kwaliteiten in brede zin. Het gaat dan dus niet alleen om de cognitieve vaardigheden, maar ook om bijvoorbeeld zijn of haar creatieve, sociale en sportieve kwaliteiten.

Voor het realiseren van de ambitie wordt actief ingezet op twee preventieve sporen: het preventieve zorgspoor en het preventieve spoor aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt. Deze sporen vloeien voort uit de twee belangrijkste oorzaken van voortijdig schoolverlaten, die al eerder zijn benoemd, namelijk gedragsproblemen en een verkeerde studie- en beroepskeuze.

Preventief zorgspoor

Voor het voorkomen van voortijdig schoolverlaten zijn een goed functionerende interne zorgstructuur in het onderwijs en een sluitende aanpak twee essentiële voorwaarden. Onder het onderwijs wordt verstaan het primair-, voortgezet- en middelbaar beroepsonderwijs. Het merendeel van de schoolverlaters bevindt zich in het voortgezet onderwijs, hoofdzakelijk vmbo, en in het middelbaar beroepsonderwijs. Het is echter wenselijk om leerlingen die extra zorg nodig hebben in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld te hebben. Preventieve maatregelen kunnen dan reeds vanaf jonge leeftijd worden ingezet en hebben dan het meeste effect. Om deze reden is ook het basisonderwijs betrokken.

Scholen krijgen door allerlei maatschappelijke ontwikkelingen steeds meer zorg- en opvoedingstaken, terwijl de kennis en ervaring op dit terrein niet altijd aanwezig is. Scholen zoeken om deze reden steeds meer samenwerking met andere partners zoals de jeugdzorg en het maatschappelijk werk. De lijn naar de externe zorgstructuur wordt steeds meer gelegd. Het blijft wenselijk en noodzakelijk om de relatie tussen onderwijs en zorg te versterken. De leerkracht zou zich vooral moeten richten op de signaleringsfunctie. Na de signalering dient het probleem waar nodig overgedragen te worden naar het zorgadviesteam (ZAT). Belangrijke partners in deze zorgstructuur zijn het Bureau Jeugdzorg Drenthe en Stichting Jeugdzorg Drenthe. De provinciale opdracht aan deze beide instellingen is om hun expertise zichtbaar, dus door middel van menskracht, in te zetten in het onderwijs¹¹.

Voor het realiseren van een sluitende aanpak is een goede registratie en monitoring van essentieel belang. Het RMC is verantwoordelijk voor de registratie en monitoring van een voortijdige schoolverlater. Voor een sluitende aanpak is echter samenwerking met partners als het CWI, het UWV, en de onderwijsinstellingen zelf nodig. Het doel van deze sluitende aanpak is niet alleen het tijdig in beeld krijgen van een vsv-er, maar ook het bieden van een traject dat aansluit bij de vsv-er.

Dit traject kan terugleiding naar het onderwijs zijn, maar ook werk. Het doel dat voor elke jongere wordt nagestreefd is het behalen van de meest maximale kwalificatie op basis van zijn/haar kwaliteiten en capaciteiten.

---

11 Meer informatie hierover is te lezen in het Uitvoeringsprogramma Jeugdzorg 2007

Samenvattend richt het preventieve zorgspoor zich op:

- *Realiseren van een optimale zorgstructuur in en om de school.*

In de provincie Drenthe komen tot een dekkend netwerk van vraag en aanbod voor kinderen en jongeren die dreigen uit te vallen in het onderwijs, zowel in het primair -, voortgezet - en middelbaar beroepsonderwijs. Het vereist een optimale samenhang en samenwerking tussen het onderwijs- en (jeugd)zorgaanbod om de Drentse risicoleerling voor het onderwijs te behouden en uiteindelijk een startkwalificatie te laten behalen. De expertise en participatie van externe partners, b.v. GGD, Jeugdzorg, leerplicht/RMC is onontbeerlijk in een zorgadviesteam.

Als een (risico)leerling tijdelijk het reguliere onderwijs verlaat, moet er een opvangvoorziening zijn met als doel terug naar school voor het behalen van de startkwalificatie.

De Reboundvoorzieningen in Drenthe zijn onder verantwoordelijkheid van de drie samenwerkingsverbanden voortgezet onderwijs/speciaal voortgezet onderwijs gestart en voorzien in deze behoefte. Voor het middelbaar beroepsonderwijs zijn de resultaten van het Equal-deelproject In- en externe zorgstructuren mbo van groot belang voor zowel het optimaliseren van de zorgstructuur als het realiseren van een opvangvoorziening.

- *Realiseren van een sluitende aanpak door het verbeteren van de registratie- en monitoring-systematiek.*

Het RMC is verantwoordelijk voor de registratie en monitoring van een voortijdige schoolverlater. In Zuidwest Drenthe wordt in het Equal-deelproject Sluitende aanpak een Drents werkmodel en methodiek uitgewerkt om deze sluitende aanpak te realiseren. De resultaten worden ook in de twee andere RMC-regio's geïmplementeerd.

Preventief spoor aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt

Een verkeerde studie- en beroepskeuze is een belangrijke oorzaak van het niet afronden van een opleiding. Teveel jongeren die instromen in een mbo-opleiding verlaten voortijdig de opleiding, omdat hun beeld van de studie niet overeenkomt met de praktijk. De opleiding sluit niet aan bij hun wensen.

Een deel van deze leerlingen stroomt door naar een andere opleiding binnen dezelfde of een andere onderwijsinstelling. Maar een deel schrijft zich ook uit en kan daardoor een potentieel schoolverlater worden, als de leerling niet in beeld blijft bij bijvoorbeeld de leerplichtambtenaar of het RMC.

Meer aandacht voor beroepenoriëntatie in het voortgezet onderwijs, en liever nog in de hoogste groepen van het basisonderwijs, is dus belangrijk. Jongeren moeten zich vooraf een goed beeld kunnen vormen van de inhoud van de opleiding die zij gaan volgen en van het beroep dat zij later gaan uitoefenen. Een goed contact tussen het onderwijs en de praktijk maakt hier ook onderdeel van uit. De relatie tussen het vmbo, het mbo en het bedrijfsleven is echter nog beperkt. Inmiddels is op initiatief van het onderwijs in een aantal gemeenten op lokaal niveau een overlegstructuur voor een aantal sectoren georganiseerd. Het betreft dan vooral de technische sector. De wens vanuit de scholen is om deze structuur voor meer sectoren op te zetten, echter het ontbreekt veelal aan menskracht en middelen om dit te realiseren. Ook is er nog veel winst te boeken in de wijze van samenwerking en het vaststellen van gemeenschappelijke belangen. Het bedrijfsleven en het onderwijs spreken niet altijd elkaars taal. Het onderwijs heeft over het algemeen een langere termijn belang, terwijl het bedrijfsleven vaak handelt op de kortere termijn en minder is georganiseerd. Daarnaast is er soms ook sprake van koudwaterrees vanuit beide partijen: onbekend maakt onbemind.

Om een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt te realiseren is het nodig een aantal gerichte investeringen te doen. Allereerst is het implementeren van methodieken beroeps- en studiekeuze in het onderwijs van belang om uitval vanwege verkeerde opleidings-

keuze te verminderen. Ook kunnen leerlingen hierdoor wellicht meer gestuurd worden om opleidingen te volgen waar de toekomstige arbeidsmarkt tekorten aan personeel laat zien, zoals in de techniek en de gezondheidszorg. Aan deze methodieken kan al dan niet een stagecomponent worden gekoppeld, zodat de leerling zich een beeld kan vormen van de latere beroepsuitoefening.

Ten tweede is het nodig om door het gebruik van praktische werkwijzen, bijvoorbeeld het concept van bedrijfstakoverleg (bto) de contacten tussen het onderwijs en het lokale en het regionale bedrijfsleven te versterken en te benutten ten behoeve van een onderwijscurriculum dat beter aansluit op de beroepspraktijk. Dit contact is onder andere bedoeld om meer stage-mogelijkheden te creëren voor de veelal praktisch ingestelde leerling in het vmbo en mbo. Tevens levert dit een positieve bijdrage aan de uitstroom naar de arbeidsmarkt.

Tenslotte willen we het gesprek aangaan met de spelers in het onderwijsveld: de leerlingen zelf, hun ouders en hun leerkrachten. De verwachtingen van elke jongere zelf over de eigen schoolloopbaan zijn bepalend voor de leerroute die hij/zij kiest. Ook de rol van de ouders speelt hierin een grote rol. In Drenthe hebben ouders en leerkrachten vaak te lage verwachtingen van hun kinderen respectievelijk leerlingen, vooral als het gaat om die van laagopgeleide ouders. De thuissituatie is sterk bepalend voor de schoolgang en de leerprestaties. Het is wenselijk om met alle betrokken partijen, dus met het onderwijs, de ouders en de jongeren het gesprek hierover aan te gaan. Met het onderwijs wordt dan bedoeld het management en de docenten. Welke wensen en mogelijkheden zien deze geledingen om een goede doorstroming van het onderwijs naar de arbeidsmarkt te realiseren, met in het achterhoofd de problemen en de kansen die er op dit terrein zijn.

Samenvattend zet het tweede preventieve spoor, verbeteren aansluiting onderwijs

– arbeidsmarkt, actief in op:

- *Methodieken studie- en beroepskeuze in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs*
Eén van de oorzaken van schooluitval is een verkeerde beroeps- en studiekeuze. Er is een aantal methodieken ontwikkeld met aantoonbare positieve resultaten. De provincie kan een ondersteunende en faciliterende rol vervullen bij de implementatie van deze werkwijzen in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. In eerste instantie wordt voorrang gegeven aan projecten die starten in het vmbo, omdat uit onderzoek blijkt dat een belangrijke oorzaak van uitval in het (v)mbo een verkeerde studiekeuze is.
- *Interactie vmbo, mbo en het bedrijfsleven*
Binnen het vmbo en het mbo zijn de contacten met het lokale en regionale bedrijfsleven divers. Een aantal scholen voor voortgezet onderwijs is inmiddels, naar volle tevredenheid, gestart met het zogenaamde bedrijfstakoverleg (bto), waarin veelal ook het middelbaar beroepsonderwijs participeert. Dit is een praktische manier om de samenwerking met het lokale bedrijfsleven te versterken met onder andere als doel het vinden van geschikte leerwerktrajecten voor de vmbo-leerlingen en stages in het mbo. Het bto vindt op dit moment voornamelijk plaats in de technische sectoren. Tijdens een korte verkenningsronde blijkt dat vmbo-scholen het bto-concept ook graag willen realiseren voor de zorg- en welzijnsector en dat zij de samenwerking met het mbo willen versterken. Zowel het voortgezet- als het middelbaar beroepsonderwijs benadert het lokale bedrijfsleven voor stages, een overkoepelend orgaan of overlegstructuur kan hier wellicht een oplossing voor bieden. In het middelbaar beroepsonderwijs is een groot aantal initiatieven ontwikkeld om het contact met het bedrijfsleven te versterken en de doorstroom vanuit het onderwijs naar de arbeidsmarkt te verbeteren. Het vinden van geschikte stageplekken voor de lagere mbo-niveaus is voor veel instellingen echter nog een lastige opgave.

- *Debatten voortgezet onderwijs*

Uit een aantal verkennende gesprekken blijkt dat in het voortgezet onderwijs thema's als visie ontwikkelen op vsv, invloed thuissituatie op schoolprestaties, maken van juiste studie- en beroepskeuze en doorlopende leerlijnen hoog op de agenda staan. Over deze onderwerpen wil het onderwijs graag van gedachten wisselen en in debat gaan met het eigen personeel, maar ook met ouders en leerlingen. De verwachtingen die vooraf van de gesprekken worden geschapen, moeten wel realistisch zijn. Aansluiting bij al in gang gezette processen is om deze reden wenselijk. De thema's studie- en beroepskeuze en doorlopende leerlijnen sluiten goed aan bij lopende Equalprojecten. Aan de resultaten van de gesprekken over deze onderwerpen kan dus goed vorm en inhoud worden gegeven. In overleg met het veld wordt in 2007 invulling gegeven aan dit onderwerp.

In onderstaande tabel zijn de projecten, die in de preventieve sporen, zorgspoor en aansluiting onderwijs – arbeidsmarkt, reeds lopend zijn, in 2007 van start gaan of nog concreter worden uitgewerkt weergegeven.

I Preventief zorgspoor	Doelstellingen	Inhoudelijke uitwerking
Sluitende aanpak		
A. Sluitende aanpak registratie en monitoring 16-23 jarigen (Noordelijk Equalproject)	Het realiseren van een sluitende aanpak voor de registratie en monitoring van jongeren in de leeftijd 16 t/m 23 jaar, met als doel dat elke jongere in beeld is tot hij/zij een startkwalificatie heeft behaald.	<p>Realisatie in 2006 Beschrijving van het model voor een sluitende aanpak en de implementatie van dit model in de regio zuidwest Drenthe.</p> <p>Realisatie in 2007 Implementatie en borging van het model voor een sluitende aanpak in zuidwest Drenthe en het informeren van de andere RMC-regio's</p> <p>Onderzoeken of het model voor de sluitende aanpak in de andere rmc-regio's ingevoerd kan worden, passend binnen de regionale structuren.</p>
B. Jongerenloket voor jongeren van 15 t/m 22 jaar (NB deze leeftijdsgrens kan door landelijk beleid worden verhoogd)	Het realiseren van een jongerenloket, waar elke jongere terecht kan voor informatie over en toeleiding naar onderwijs en werk. Het loket vertegenwoordigt drie partijen, namelijk het CWI, de afdeling Sociale Zaken van de gemeente en het RMC.	<p>Realisatie in 2006 Een aantal jongerenlokets is operationeel.</p> <p>Realisatie in 2008 Er is een jongerenloket aanwezig in elke CWI- en RMC-regio.</p>

Versterking zorgstructuur

A. In- en externe zorgstructuren
middelbaar beroepsonderwijs
(Noordelijk Equalproject)

De instellingen voor middelbaar
beroepsonderwijs in Drenthe hebben
een interne zorgstructuur gerealiseerd
door het instellen van een zorgadvies-
team* (ZAT) in hun organisatie.

De betrokken partijen als Bureau
Jeugdzorg Drenthe en de GGZ bieden
een deskundigheidsaanbod aan.

Realisatie in 2006

In de vestiging van het ROC Drenthe
College in Emmen is een zorgadvies-
team ingesteld.

Het aanbod deskundigheidsbevordering
voor docenten rond de zorg is ontwik-
keld.

Realisatie in 2007

De docenten van de ROC's volgen
deskundigheidsbevordering bijvoorbeeld
op het gebied van signalering risicovol-
gedrag.

Elke vestiging van het ROC Drenthe
College en het ROC Alfa College te
Hoogeveen heeft een ZAT.

Onderzoeken of in het AOC Terra de ZAT
ook geïmplementeerd kan worden.

B. In- en externe zorgstructuren
voortgezet onderwijs

Elk regionaal samenwerkingsverband
voortgezet onderwijs/speciaal voort-
gezet onderwijs (vo/svo) heeft een
reboundvoorziening gerealiseerd met
(fysieke) ambulante begeleiding van
Stichting Jeugdzorg Drenthe.

In elk regionaal samenwerkingsver-
band vo/svo is een reboundvoorziening
operationeel.

De (interne) zorgstructuur in het voort-
gezet en speciaal voortgezet onderwijs
is inhoudelijk en fysiek versterkt.

Realisatie in 2006

St. Jeugdzorg Drenthe is actief
betrokken bij de ontwikkeling van de
reboundvoorzieningen in de drie Drentse
samenwerkingsverbanden vo/svo.

Een contactpersoon vanuit Bureau
Jeugdzorg Drenthe participeert in het
zorgadviesteam (ZAT).

Realisatie in 2007

In elk samenwerkingsverband vo/svo is
een reboundvoorziening met (fysieke)
ambulante begeleiding van Stichting
Jeugdzorg Drenthe.

De professionals in het onderwijs maken
gebruik van de kennis en expertise van
Stichting Jeugdzorg Drenthe.

Versterking zorgstructuur

C. In- en externe zorgstructuren primair onderwijs

De (interne) zorgstructuur in het primair onderwijs is inhoudelijk en fysiek versterkt.

Realisatie in 2007
Een contactpersoon vanuit Bureau Jeugdzorg Drenthe participeert in het zorgadviesteam** (ZAT).

De professionals in het onderwijs maken gebruik van de kennis en expertise van Stichting Jeugdzorg Drenthe.

II Preventief spoor aansluiting onderwijs - arbeidsmarkt

Methodieken beroeps- en studiekeuze

Implementatie van methodieken beroeps- en studiekeuze in het basis- en voortgezet onderwijs.
Het achterliggende doel is het voorkomen van voortijdig schoolverlaten door jongeren vanaf jonge leeftijd bewust te maken van de keuzes die zij en hun ouders maken over de toekomstige schoolloopbaan. Een belangrijke oorzaak van voortijdig schoolverlaten is een verkeerde studie- en beroepskeuze.

Realisatie in 2007

Uitvoering van het project 'Keuzes maken – een programma voor jongeren en ouders' met inzet van de methodiek Bewust Koersen.

De pilot wordt uitgevoerd in de groepen 7 / 8 van het basisonderwijs en in het vmbo. Het effect van de methodiek wordt gerapporteerd.

Een methodiek ontwikkelen voor leerlingen van de theoretische leerweg van het vmbo voor het maken van een overwogen studie- en beroepskeuze. Het lokale en regionale bedrijfsleven vervult hierin een belangrijke rol door het bieden van stages.

De pilot start in de gemeente Emmen.

* Voorheen ook aangeduid met Preventie-unit.

** Voorheen ook aangeduid met Zorgplatforms WSNS.

**Interactie VMBO – MBO
- Bedrijfsleven**

Het stimuleren van praktische en lokaal georganiseerde overlegvormen, bijvoorbeeld bedrijfstakoverleg (bto), om het contact tussen het vmbo, het mbo en het bedrijfsleven te versterken, met onder andere als doel het vinden van geschikte leerwerktrajecten voor vmbo-leerlingen en stages in het mbo. Daarnaast wordt het contact benut ten behoeve van een onderwijscurriculum dat beter aansluit op de beroepspraktijk, waardoor uitstroom naar de arbeidsmarkt verbeterd.

Realisatie in 2006

In het Regionaal Convenant Beroepsonderwijs Bedrijfsleven (RCBBD) werken vmbo-scholen, ROC's en het regionale bedrijfsleven samen aan het verbeteren van de onderlinge samenwerking.

Realisatie in 2007

Interactie en samenwerking vmbo, mbo en bedrijfsleven. (bto-ontwikkeling)

Ontwikkeling en implementatie doorlopende leerlijn vmbo – mbo – arbeidsmarkt.

Participatie van meisjes in ICT/bèta en techniek verhogen door twee pilotprojecten Equality in Cyberspace en Meer Meisjes bij Bèta.

**Debatten met de spelers in
het onderwijsveld (leerlingen,
ouders, leerkrachten)**

Het organiseren van gesprekken met de belangrijkste spelers in het onderwijsveld: de leerlingen zelf, de ouders en het onderwijzend personeel. Centraal staan de onderwerpen studie- en beroepskeuze en doorlopende leerlijnen.

Realisatie in 2007

Op twee scholen voor voortgezet onderwijs worden gesprekken georganiseerd waaraan de leerlingen, de ouders en de leerkrachten actief deelnemen.

3.4 Kwaliteiten benutten

3.4.1 Resultaten provinciaal beleid

In Drenthe staat een categorie inwoners op afstand van de arbeidsmarkt en zinvolle (vrije) tijdsbesteding. Voor het overbruggen van de afstand naar (actieve) participatie in de samenleving is ondersteuning en begeleiding nodig. Mensen die in economisch en sociaal opzicht aan de zijlijn staan, moeten kansen worden geboden om zich al dan niet via betaalde arbeid verder te ontplooiën. Het betreft dan allochtonen, vrouwen, gehandicapten, mensen met een psychiatrische problematiek en ouderen. Deelname aan de samenleving is van grote waarde voor de sociale ontwikkeling van elke mens en voor de provincie als geheel. Instellingen als Zorgbelang, STAMM CMO en Enova worden onder meer gefinancierd vanuit de programma-lijnen Participatie en Werken en Leren om activiteiten te ontwikkelen gericht op het verbeteren van de positie van deze kwetsbare doelgroepen.

Diverse projecten zijn ontwikkeld met als doel het vergroten van de maatschappelijke participatie van specifieke doelgroepen. Zo biedt het project 'Ondernemerschap, talenten gezocht' aan startende allochtone ondernemers de kans om met individuele coaching van oud-ondernemers en gerichte scholing een eigen bedrijf te starten. Het project 'Ruim baan voor ongekend talent' heeft als doel dat begin 2007 arbeidsgehandicapten een reguliere baan hebben verworven. Het Equalproject Pro-REC¹² streeft een betere doorstroming van jongeren met een gedragsmatige of verstandelijke handicap vanuit het onderwijs naar de arbeidsmarkt na. Voor allochtone moeders is het project 'Bouwstenen voor een actieve toekomst' van start gegaan. Het betreft een tweejarig traject waarbij aanvankelijk de bewustwording van de eigen positie in de samenleving centraal staat en het einddoel is dat de vrouwen actief gaan participeren door onbetaalde of betaalde werkzaamheden. Bovenstaande projecten zijn alle recentelijk van start gegaan. Uit de tussentijdse berichten lijken de resultaten van de projecten veelbelovend.

3.4.2 Provinciale ambitie Kwaliteiten benutten

Ambitie 3: De maatschappelijke participatie van specifieke doelgroepen in sociale netwerken, vrijwilligerswerk of werk is toegenomen.

Bepaalde groepen binnen de Drentse samenleving zoals allochtonen, vrouwen, gehandicapten, ouderen, mensen met een psychiatrische problematiek ondervinden belemmeringen om actief te participeren in de maatschappij. Dit hangt samen met de beeldvorming en het niet (h)erkennen van talenten. Zo maakt het bedrijfsleven onvoldoende gebruik van de kwaliteiten van deze mensen. De kennis en vaardigheden worden vaak onderschat. Het aantal allochtone en vrouwelijke ondernemers in de provincie is ondervertegenwoordigd en er wordt te weinig gebruik gemaakt van de kennis en ervaringen van ouderen.

De provincie financiert een aantal instellingen die een actieve bijdrage leveren om kwetsbare groepen actief te laten participeren in de Drentse samenleving al dan niet door betaalde arbeid. Intensief contact met belangrijke spelers op de arbeidsmarkt als MKB Noord, de Kamer van Koophandel, het CWI, VNO-NCW en allerlei brancheorganisaties is hierbij van belang. Tenslotte speelt het onderwijsveld een essentiële rol. Vaak is scholing nodig om te kunnen participeren en om aanwezige talenten beter tot zijn recht te laten komen. De provincie heeft de samenwerking met de onderwijsinstellingen, en dan vooral met het middelbare beroeps-

12 De afkorting Pro-REC betekent Praktijkonderwijs en Regionale Expertise Centra.

onderwijs, geïntensiveerd. In samenspel en samenspraak met alle spelers op dit beleidsterrein is onlangs een aantal projecten ontwikkeld.

Prioriteit wordt onder andere gegeven aan het stimuleren van ondernemerschap als middel om de participatie van onder andere vrouwen en allochtonen te vergroten. Ondernemers leveren niet alleen een positieve bijdrage aan de Drentse economie en innovatie kracht, maar halen ook de talenten van mensen zelf boven. Zoals hierboven al is aangegeven is het aantal vrouwelijke en allochtone ondernemers in Drenthe gering. Een extra impuls om het ondernemerschap onder hen te vergroten, is wenselijk. Hierbij speelt ook een rol dat vrouwen zorgtaken soms beter kunnen combineren met ondernemerschap dan met een baan in loondienst.

Bij het vorige thema Voorkomen Voortijdig Schoolverlaten is al aangegeven dat niet elke jongere in staat is om een startkwalificatie te behalen. Dit betreft bijvoorbeeld jongeren voor wie het praktijkonderwijs (Pro) en een mbo-opleiding niveau 1 het eindonderwijs is, en jongeren met een gedragsmatige of verstandelijke handicap. Veel van deze jeugdigen stromen door naar de sociale werkvoorziening. De sociale werkvoorzieningen in Drenthe hebben lange wachtlijsten, dus de noodzaak om uitstroom naar de reguliere arbeidsmarkt te stimuleren is groot. De provincie stimuleert dit.

Daarnaast is het voor de nieuwe inwoners van Drenthe, de statushouders en de nieuwkomers, van belang dat zij door scholing in onder meer de Nederlandse taal zo snel mogelijk een plek verwerven op de arbeidsmarkt. Veel van deze mensen heeft een arbeidsverleden in het land van herkomst, dat goed benut kan worden.

In het thema Onderwijskansen is al aandacht besteed aan laaggeletterdheid. In Drenthe hebben circa 40.000 mensen problemen met lezen en schrijven. Veel van hen hebben ooit wel leren lezen en schrijven, hun vaardigheden zijn echter onvoldoende om in de maatschappij en in het arbeidsproces optimaal te kunnen functioneren. Deze groep vraagt om specifieke aandacht en een eigen scholingsaanbod. De verwachting is dat deze doelgroep zich onder andere bevindt onder de ouders van achterstandsleerlingen. De basisschool is daardoor een belangrijke vindplaats. Daarnaast zijn er meer plaatsen en mogelijkheden om laaggeletterde mensen te werven voor cursussen lezen en schrijven. Voor deze werving moeten extra inspanningen worden verricht en gezamenlijke expertise worden opgebouwd in de noordelijke provincies. Hieraan willen wij een bijdrage leveren, ervan uitgaande dat de gemeenten verantwoordelijk zijn voor de bekostiging van cursussen die door de ROC's worden uitgevoerd.

Voor het vergroten van maatschappelijke participatie wordt actief ingezet op:

- Stimuleren ondernemerschap

Voor de economische groei en innovatie in Drenthe is ondernemerschap van groot belang. Het aandeel allochtone en vrouwelijke ondernemers is laag. Een specifieke aanpak voor deze doelgroepen lijkt succesvol, waarbij de samenwerking tussen diverse partijen als Kamer van Koophandel, onderwijsinstellingen en oud-ondernemers essentieel onderdeel uitmaakt. Wij zullen meerdere innovatieve projecten op dit terrein ondersteunen.

- Vergroten van de uitstroom naar (vrijwilligers-) werk

Deelname aan de Drentse samenleving door betaald of onbetaald werk is van essentieel belang voor ieder mens, maar ook voor Drenthe als provincie vanuit sociaal en economisch oogpunt. In het kader van de programmalijn Participatie wordt in 2007 de beleidsnotitie Vrijwilligerswerk en Mantelzorg opgesteld, waarin deze doelstelling nader wordt uitgewerkt. Op dit moment stromen er nog te weinig jongeren met een verstandelijke of gedragsmatige beperking door naar de arbeidsmarkt. Ook van de nieuwkomers en statushouders kan de

uitstroom naar werk vergroot worden. Het verzorgen van (kortdurende) scholingstrajecten in bijvoorbeeld de Nederlandse taal is hier onlosmakelijk mee verbonden.

- *Verkleinen aantal functioneel analfabeten*

De provincie ondersteunt en faciliteert een project dat de versnipperde aandacht voor laaggeletterdheid bundelt tot een samenhangend programma voor de komende twee jaar in de provincie Drenthe en zomogelijk in samenwerking met de andere twee noordelijke provincies. Daartoe wordt een Aanvalsplan opgesteld, in afstemming met gemeenten, ROC's, de noordelijke bibliotheekcentrales, de noordelijke provincies en diverse maatschappelijke organisaties.

In de tabel op de volgende bladzijde zijn de projecten weergegeven, die in de drie onderdelen Ondernemerschap, Uitstroom naar (vrijwilligers-)werk en Laaggeletterdheid al lopend zijn, in 2007 van start gaan of nog concreter worden uitgewerkt. Van de lopende projecten betreft het veelal projecten die in het kader van de agenda Onderwijs en Kennisinfrastructuur worden uitgevoerd.

I Ondernemerschap	Doelstellingen	Inhoudelijke uitwerking
	<p>Het ondersteunen van innovatieve projecten die het ondernemerschap onder specifieke doelgroepen stimuleren.</p>	<p>Realisatie in 2006 - 2007</p> <p>Ondernemerschap: talenten gezocht. Startende allochtone ondernemers, waarborgfonds minikredieten, methodiek-ontwikkeling, inbedding in mbo en KvK.</p> <p>Vrouwelijke ondernemers in de mantelzorg. Van vrijwillige ondersteuning naar een betaalde functie in de (mantel)zorg. Allochtone cliënten begeleiden naar een Persoonsgebonden Budget.</p> <p>Realisatie in 2007- 2008: Stimuleren van het ondernemerschap onder allochtonen en vrouwen.</p>
<p>II Uitstroom naar (vrijwilligers-) werk</p>	<p>De uitstroom van een aantal specifieke doelgroepen als mensen met een verstandelijke of gedragsmatige beperking en allochtone inwoners naar een betaalde baan of vrijwilligerswerk is toegenomen.</p>	<p>Realisatie in 2006 - 2007</p> <p>St. Zorgboerderijen: Opleiding tot startkwalificatie op leerwerkplekken op zorgboerderijen, voor diverse doelgroepen.</p> <p>Uitvoering van het project 'Ruim baan voor ongekend talent', met als doel doorstroom van (arbeids) gehandicapten naar een reguliere baan.</p> <p>Uitvoering Equalproject Pro-REC: jongeren binnen deze onderwijsvormen worden beter voorbereid op doorstroom naar de arbeidsmarkt.</p> <p>Realisatie in 2007 – 2008</p> <p>Het realiseren van een aantal leerbanen (mbo-niveau 1 – 2) binnen de eigen provinciale organisatie.</p> <p>Het stimuleren van trajecten richting arbeidsmarkt voor vluchtelingen (asielzoekers, statushouders).</p> <p>Uitvoering van het project Senior Coaching. Het betreft een onderzoek naar best practices over inzet (allochtone) ouderen als coach in het onderwijs.</p>
<p>III Laaggeletterdheid</p>	<p>Verhoogde deelname in de regio zuidoost Drenthe aan cursussen lezen en schrijven.</p>	<p>Realisatie in 2007</p> <p>Ontwikkeling van een (Noordelijk) Aanvalsplan Laaggeletterdheid: afstemming en zo mogelijk samenwerking tussen diverse partijen waaronder ROC's, lokale welzijnsinstellingen Provinciale Bibliotheekcentrale en gemeenten.</p>

4 Plan van aanpak

4.1 Inleiding

In dit uitvoeringsprogramma staan drie provinciale onderwijsambities centraal. Voor het realiseren van deze ambities zijn acties rond thema's geformuleerd. In het vorige hoofdstuk is ingegaan op deze drie thema's. Er is onder meer per thema beschreven hoe de betreffende provinciale ambitie gerealiseerd gaat worden. Deze beschrijving is uitgewerkt naar concrete projecten en projectideeën. In de jaren 2007 en 2008 wordt uitvoering gegeven aan deze projecten. Tevens worden nog niet volledig uitgewerkte projecten nader vorm en inhoud gegeven. Alle projecten leveren hun bijdrage aan de provinciale ambities. Eind 2008 wordt hierover verslag gedaan en wordt de koers voor de toekomst bepaald.

4.2 Projectenstructuur

De provincie Drenthe stelt middelen en menskracht beschikbaar om de ambities te realiseren. Het betreft subsidies voor projecten en dus geen structurele financiering. De financiering is onder meer bedoeld om nieuwe initiatieven aan te jagen en mogelijk te maken, met als voorwaarde dat de voortzetting door de eigen organisatie gebeurt. Er wordt dus ook een tegenprestatie van de projectindieners verwacht.

In de discussie- en gespreksnotitie 'Op weg naar een Drentse Onderwijsagenda - Alles op Groen' was in een bijlage een projectenoverzicht per thema opgenomen. Deze projectvoorstellen zijn voorgelegd aan het veld. Daarnaast is gevraagd om nieuwe projectvoorstellen. De gesprekken over de notitie als geheel en de projectsuggesties hebben geleid tot enige bijstelling en aanscherping van de projecten. In het derde hoofdstuk is het projectenoverzicht opgenomen.

4.3 Financiën

Voor de financiering van de provinciale ambities is een aantal budgetten beschikbaar. Allereerst is er budget vanuit de beide beleidskaders Mensen in het Middelpunt en de Provinciale Agenda Onderwijs en Kennisinfrastructuur.

De programmalijn Werken en Leren krijgt jaarlijks een zogenaamd flexibel budget toegekend voor de financiering van projecten. In 2006, 2007 en 2008 is dat respectievelijk € 155.000,-, € 170.000,- en € 202.000,-.

De Provinciale Agenda Onderwijs en Kennisinfrastructuur beslaat een periode van vier jaar en eindigt in 2007. Er zijn tweejaarlijkse budgetten toegekend aan de productgroepen Economische Zaken en Cultuur & Welzijn voor de uitvoering van dit beleid. Over de periode 2006 – 2007 is een budget van € 300.000 beschikbaar voor het scholings- en jeugdbeleid.

Naast de beschikbare middelen vanuit de beleidskaders is er in juli 2006 bij de behandeling van de Voorjaarsnota door Provinciale Staten extra budget (€ 1.000.000,-) beschikbaar gesteld voor drie doeleinden, namelijk ondersteuning vrijwilligersorganisaties, onderwijskansenbeleid en stages middelbaar beroepsonderwijs.

Het bedrag voor het onderwijskansenbeleid à € 500.000,- is toegevoegd aan het thema Onderwijskansen, beschreven in deze notitie. Als voorwaarde bij de besteding van dit budget is bepaald dat het merendeel van het geld beschikbaar moet zijn voor de regio zuidoost. Ook moet inzichtelijk blijven welke resultaten met deze extra middelen zijn behaald. De middelen moeten in 2006 en 2007 worden besteed.

Het budget voor stages in het middelbaar beroepsonderwijs is toegevoegd aan het budget voor de uitvoering van de provinciale Agenda Onderwijs en kennisinfrastructuur. Het betreft een bedrag van € 400.000,-, dat is toegevoegd aan het OKI-budget van de productgroep Economische Zaken.

Onderstaand zijn de beschikbare budgetten weergegeven.

budget	2006	2007	2008	Totaal
Beleidsregel MIM- Werken en Leren	€ 155.000	€ 170.000	€ 202.000	€ 527.000
Onderwijs en kennisinfrastructuur	€ 230.000	€ 70.000	€ -	€ 300.000
Motie 13 Onderwijskansen	€ 410.000	€ 90.000	€ -	€ 500.000
Ambulante begeleiders jeugdzorg	€ 55.000	€ 75.000	€ -	€ 130.000
Totaal	€ 850.000	€ 405.000	€ 202.000	€ 1.457.000

Naast bovenstaande middelen is er nog een aantal budgetten beschikbaar die benut kunnen worden voor financiering van projecten. Zo wordt binnen het thema Voorkomen Voortijdig Schoolverlaten nauw samengewerkt met het programmateam Opgroeien en worden ook middelen van het flexibel budget van dit team ingezet voor deze ambitie. Daarnaast wordt samengewerkt met het programmateam Participatie. Dit kan mogelijk ook leiden tot inzet van middelen van het flexibel budget van dit team voor het realiseren van de ambitie van het thema Kwaliteiten benutten.

Tenslotte worden in de jaarprogramma's 2007 van de preferente instellingen STAMM CMO en Enova, dagdelen besteed aan de uitvoering van deze notitie Onderwijs werkt! Deze dagdelen worden gefinancierd uit de prestatiesubsidies per boekjaar.

Geraadpleegde bronnen

Vogels, R. en Bronneman-Helmers, R., 2003, Autochtone achterstandsleerlingen: een vergeten groep (Sociaal en Cultureel Planbureau)

Jungbluth, P. 1997, Onderwijsachterstanden Noorden van het land – verkennende analyses PRIMA-cohort (Instituut voor Toegepaste Sociale Wetenschappen)

Provincie Drenthe, 2003, Mensen in het Middelpunt - Provinciale sociale agenda 2005 – 2008

Ruijven, B. van, 2005, Taalbeeld van de leerlingen in het Drentse onderwijs (Fryske Academie)

Ruijven, B. van, 2003, Voorsprong of achterstand? (Fryske Academie)

Mulder, L. en Kloprogge, J., 2001, Nieuwe kansen voor onderwijs in Drenthe

Vegt, A.L. van der en Velzen, J. van, 2002, Dilemma's in het groen (Scoop/Sardes)

Sardes, 2005, Drentse jongeren in het vizier – Uitkomsten van het onderzoek naar het voorkomen van voortijdig schoolverlaten

Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, 2004, Plan van aanpak veiligheid in het onderwijs en de opvang van risicoleerlingen

Ministerie Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, 2004, Koers VO: De leerling geboeid, de school ontketend

HBO Raad, 2006, Kennistekort in Nederland – Stagnerend opleidingsniveau belemmering voor arbeidsmarkt

Veld, R. in 't, Korving, W., Hamdan, Y. en Steen, M. van der, 2006, Kosten en Baten van Voortijdig Schoolverlaten (Centraal Planbureau)

Minnema, D. 2005, De arbeidsmarkt op! – Een onderzoek naar de arbeidsmarktpositie van Pro- en REC-leerlingen (Rijksuniversiteit Groningen, Wetenschapswinkel Economie & Bedrijfskunde)

Provincie Drenthe, 2005, Beleidskader Jeugdzorg 2005 – 2008

Provincie Drenthe, 2006, Uitvoeringsprogramma Jeugdzorg 2007

Provincie Drenthe, 2003, Provinciale agenda Onderwijs en Kennisinfrastuctuur

Afkortingenlijst

AOC	Agrarisch Opleidingen Centrum
CWI	Centrum Werk en Inkomen
GGD	Geestelijke GezondheidsDienst
GOA	Gemeentelijk Onderwijs Achterstanden beleid
ICT	Informatie- en Communicatie Technologie
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MKB	Midden- en Klein Bedrijf
OKI	Onderwijs en Kennis Infrastructuur
OKP	OnderwijsKansenPlan
PO	Primair Onderwijs
PRO	Praktijk Onderwijs
REC	Regionaal Expertise Centrum
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt Voortijdig Schoolverlaten
ROC	Regionaal Opleidingen Centrum
SCP	Sociaal en Cultureel Planbureau
SNN	Samenwerkingsverband Noord Nederland
UWV	Organisatie voor re-integratie en tijdelijk inkomen
VMBO	Vorbereidend Middelbaar Beroeps Onderwijs
VO	Voortgezet Onderwijs
VSV	Voortijdig School Verlater
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
WPO	Wet Primair Onderwijs
WSNS	Weer Samen Naar School
WVO	Wet Voortgezet Onderwijs
ZAT	Zorg Advies Team

